ስም መስገድ ወዘተረፈ ማለት፣ በእርሱ ሥልጣን ሥር መዋቀር፣ በእርሱ ማዕከልነት መደራጀት፣ በእርሱ ጥላ ሥር መጠለል፣ በመጠጊያነቱ ውስጥ ማደር፣ ለእርሱ እምልኮተ ስግደት ማቅረብ፣ እንደ ቃሉ መኖር ወዘተ ማለት ነው። እንግዲያው የእግዚአብሔርን ስም የምንቀድሰው፣ ኑሮአችንንና አስተሳሰባችንን በእርሱ አሳብና ፈቃድ ውስጥ በመክተት እንጂ፣ በአንድ ግብር መጨረሻ ላይ የተጸውዖ ስሙን በመጥራት ወይም ባለመጥራት አይደለም።

አባይ ነባዮች ያሻቸውን አድርገው፣ በድርጊታቸውም መጨረሻ "በኢየሱስ ስም" ማለታቸው፣ ግብራቸውን አያጸድቅም አስተምህሮአቸውን ርቱዕ አያደርገውም። "ኢየሱስ" የሚለው ስም መጠሪያ እንጂ፣ ምትሐታዊ ቀመር አይደለምና።

እንዲያውም መጽሐፍ ቅዱስ በመጨረሻው ዘመን አባይ ነባዮች "እኔ ኢየሱስ ነኝ" እያሉ በስሙ እንደሚመጡ ጌታ ራሱ ነግሮናል፣ "ኢየሱስም መልሶ እንዲህ አላቸው፣ ማንም እንዳያስታችሁ ተጠንቀቁ። ብዙዎች እኔ ክርስቶስ ነኝ እያሉ በስሜ ይመጣሉና፤ ብዙዎችንም ያስታሉ…ሐሰተኞች ክርስቶሶችና ሐሰተኞች ነቢያት ይነሣሉና፤ ቢቻላቸውስ የተመረጡትን እንኳ እስኪያስቱ ድረስ ታላላቅ ምልክትና ድንቅ ያሳያሉ" (ማቴ. 24÷4-5:24)። ወገን ስማ—የኢየሱስን ስም የጠራ አባይ ነባይ ሁሉ፣ ከእግዚአብሔር ነው ማለት ስሕተት ነው።

ክፍል ዐሥራ አንድ

የአባይ ነባዮችና የመናፍቃን መበራከት ምስጢር ምንድን ነው?

ሀ. ለምን ሰዎች አባይ ነባዮችን እንዲሁም መናፍቃንን ይከተላሉ?[1]

አጠቃላይ እሳቤ

የአንድን ክሥተት ትክክለኛ መንሥኤ ማወቅ፣ የመፍትሔው አስተንትኖት ቀዳማይ እርምጃ ነው።

[1] የክፍሉ ጭብጥ በአብዛኛው የተወሰደው፣ ከሚከተለው መጽሐፍ ነው:— *Alan W. Gomes, Unmasking the Cults* (Grand Rapids: Zondervan, 1995), 81-85.

እንግዲያው ሰዎች አባይ ነብዮችን እንዲሁም መናፍቃንን ለምን እንደሚከተሉ እንመርምር።

1. የግል ፍላጎት ምክንያት ሊሆን ይችላል

ወደድንም ጠላንም፣ ማንኛውም ሰው የራሱ የሆነ ፍላጎት አለው—መጠኑና ዐይነቱ ቢለያይም እንኳ። የአዳም ዘር፣ ዐቅሙ በፈቀደ መንገድ ሁሉ፣ እነዚህን ፍላጎቶች ቢሆን በቋሚነት ባይሆን በጊዜያዊነት ለማርካት የተቻለውን ትንቅንቅ ይገጥማል። ሰብአዊ ፍጡር ሊያሟላ የሚፈልገው ትልቅ ፍላጎት እንዳለው፣ ከማንም ይልቅ በውል የተረዱት በዙሪያችን የፈሉት አባይ ነባዮችና መናፍቃን ናቸው።

ይህን የሰው ልጅ ፍላጎት እጅግ ቀላል፣ እጅግ ፈጣን እንዲሁም እጅግ ፍቱን ወይም ዘላቂ በሆነ መንገድ መፍታት የሚያስችል መፍትሔ፣ በእነርሱ እጅ ብቻ እንደሚገኝ አጠንክረው ይገልጻሉ። ይህ ሁኔታ ሰዎች በቀላሉ ወደ አባይ ነባዮችና መናፍቃን እንዲሳቡ ምክንያት ይሆናል። ችግሩ እንዲፈታለት የማይፈልግ ማነው? ችግር በሌለበት ሕይወት ውስጥ መኖር የማይፈልግ ሰብአዊ ፍጡር ማን ነው?

ኩርት ቫን ጎርደን የሚባሉ ስመ ጥር ዐቃቤ እምነት፣ “መናፍቃንን በወንጌል መድረስ” በተባለው መጽሐፋቸው ላይ፣ ሰዎች አባይ ነባዮችንና መናፍቃንን በመከተል ሊያረኳቸው የሚሿቸውን ፍላጎቶች በአራት ከፍል መድበዋቸዋል። ይኸውም:— አእምሮአዊ ፍላጎት፣ ማኅበራዊ ፍላጎት፣ ስሜታዊ ፍላጎትና መንፈሳዊ ፍላጎት ናቸው[2]። ማንኛውም ሰው እነዚህ ፍላጎቶች በተለያየ መጠን

[2] ዝኒ ከማሁ *Kurt van Gorden, "Unity School of Christianity" in Evangelizing the Cults* ገጽ 140 ጠቅሶ እንደ ጻፈው።

ስላሉት፣ ፍላጎቶቹ በራሳቸው መጥፎ አይደሉም። እነዚህንም ተገቢ ፍላጎቶች በእግዚአብሔር ቃል እውነት ያለማርካት፣ ሰዎች በመናፍቃዊ እንቅስቃሴ ውስጥ እንዲሳቡ ወይም አዲስ መናፍቃዊ እንቅስቃሴ እንዲጀምሩ ምክንያት ሊሆኑ ይችላሉ።

አባይ ነባዮችና ሉላዊነት *(globalization)* የሚባለው የምጣኔ ሀብት ፍልስፍና፣ በአንድ ሁነኛ መንገድ ይመሳሰሉብኛል። ሉላዊነት አዳዲስ ምርትን ካስተዋወቀ በኋላ፣ ኋላ ምርቱን መጠቀም በሕይወት ለመኖር ወሳኝ ጉዳይ እንደ ሆነ ሰዎች አምነው እንዲኖሩ ያስገድዳል። አንድ ምሳሌ ልጥቀስ፤ በቀድሞ ጊዜ በአገራችን ኢትዮጵያ ስኳር በጭራሽ አይታወቅም ነበር—ያውም በእኔ ዕድሜ (ዐደራ ዕድሜዬን እንዳልጠየቅ)። ደቾች (የሆላንድ አገር ሰዎች) በመተሐራና በወንጂ የስኳር ፋብሪካዎችን ከፍተው ስኳር ቢያመርቱም፣ ሕዝቡ ግን ለምርቱ አንዳችም ቍብ አልነበረውም። በወቅቱ ሬዲዮና ቴሌቪዥን ብርቅ ስለነበር፣ እነዚህ ድርጅቶች ምርታቸውን ያስተዋውቁ የነበሩት ጥሩንባ ነፊ፣ ነጋሪት ጐሳሚ በየመንደሩ በመነስነስ ነበር።

የእነዚህ ፋብሪካዎችም ሎጎ ዝሆን ነበር—ስኳር እንደ ዝሆን ያፋፋል፣ ያጠነክራል ለማለት ተፈልጎ ይመስለኛል ዝሆን እንዲመረጥ ምክንያት የሆነው። እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ በአገራችን በኢትዮጵያ ውፋሮ፣ እንደ ትልቅ ሰማያዊ በረከት እንደ ልዩ የአምላክ ጸጋ ይታይ ነበር—የዛሬን አያድርገውና።

ከፋብሪካው ግንባታና ከምርታማነቱ ይልቅ፣ የፋብሪካውን ባለሀብቶች ያደከማቸው ስኳርን ለኢትዮጵያውያን ማቅመስ ነበር። ዛሬ ግን የኢትዮጵያ ሕዝብ ያለስኳር መኖር እንዳስቸገረው፣ የስኳር ጉዳይ ትልቅ የፖለቲካ አጀንዳ እንደ ሆነ እየታየ ነው። የቀድሞው ጠቅላይ ሚኒስትር፣ “ስኳር የተወደደው ገበሬው ስኳር ስለቀመሰ፣

ጣዕምናውን ስላጣጣመ እንጂ፣ ምርቱ ስለተጓደለ አይደለም" የሚል መከራከሪያ፣ ፓርላማው ዘንድ ይዘው ቀርበው እንደ ነበር አስታውሳለሁ። እነሆ ዛሬ ስኳር የምኾትና ይጥፍጥና ሁሉ ቀኖና ሆኖ ያገለግላል።

በአንድ ወቅት በዓለማችን፣ ኢንተርኔት/ዋይ ፋይ[3] አገልግሎት አይታወቅም ነበር። ዛሬ የዓለማችን ነዋሪ ሕይወቱ በብዙ ረገድ የተቈራኘው ከዚሁ ዘመን አመጣሹ ኢንተርኔት ጋር ነው። ይኸው ዛሬ ያለተንቀሳቃሽ ስልክ፣ ያለኢሜል፣ ያለፌስቡክ፣ ያለቴሌቪዥን፣ ያለሬዲዮ መኖር እጅግ አስቸጋሪ እየሆነ ነው። ምናልባትም ያለእነዚህ መኖር የማይቻልበት ዘመን ላይ ደርሰናል ቢባል ግነቱ መጠነኛ ነው። በአንድ ወቅት እነዚህን ነገሮች አንጠቀምም ነበር፤ እንዲያውም መኖራቸውንም አናውቅም ነበር። ዛሬ ግን በዕጸደ ሥጋ ለመኖር ዋነኛ ጉዳዮች ሆነው ቀርበውልናል።

የሉላዊነት የምጣኔ ሀብት ፍልስፍናንና አባይ ነባዮችን የሚያመሳስላቸው፣ በሰው ሕይወት ውስጥ ፍላጎት በመፍጠር እንደ ዋዛ ያስገቡት "ሽቀጥ"፣ ኋላ ያለ እኔ ምድራዊ ህልውና ሊኖራችሁ አይችልም ይላል።

እንደ አንጕዳይ በዙሪያችን የፈሉት አባይ ነባዮች፣ "ትፈወሳለህ...አሜን በል!"፣ "የያዝኸው የረዘዝኸው ሁሉ ይባረካል...ጕንህ ላለው ዐውጅለት!"፣ "በድል ላይ ድል በጸጋ ላይ ጸጋ ትጐናጸፋለህ...የገባው አሜን ይላል!" በሚለው ስብከታቸው በክርስቶስ ትመጣለች የምትባለውን መጻኢ ዘመን፣ አሁኑኑ ከጕናችን ይከሥቷታል። ልክ ነው በግዳጅ ካልሆነ በቀር፣ ከችግር ጋር መኖር ማን ይፈልጋል? ፍላጎቱ ተሟልቶለት አምሮ ደምቆ መኖር ማን ይጠላል? ስለዚህ የአባይ ነባዮች ስብከት የማያማልለው፣

[3] "ዐውደ መረብ" የሚል ስም ወጣለት ልበል?

ዐዋጃቸው ጕምን መጨበጥ፣ መርዝን መጨለጥ እንደ ሆነ የተረዳ "ተራማጅ"[4] ብቻ ነው።

አባይ ነባዮችና የሉላዊነት ፍልስፍና ፍላጎት በመፍጠር ወይም በመጫር ረገድ አንድ ዐይነት ጠባይ ቢኖረውም፣ መፍትሔንና እርካታን በማምጣቱ ረገድ ግን፣ የአባይ ነባዮቹ ስብከት ህልም ነው፤ ቅዠት ነው። አባይ ነባዮችና መናፍቃን የተከታዮቻቸውን ፍላጎት ለጥቂት ጊዜ ሊያሟሉ ይችሉ ይሆናል፤ ይሁን እንጂ ለችግሮቹ የሚሰጡት መፍትሔ ዘላቂነትም ሆነ እውነተኛነት ሊኖረው አይችልም። ምክንያቱም ለሰዎች ችግር ትክክለኛና ዘላለማዊ መፍትሔ ከሚሰጠው ከእውነተኛው ወንጌል ርቀዋልና። ከዚህም የተነሣ የተከታዮቻቸውን ፍላጎት ማርካት ይሳናቸዋል። የሰዎችን ፍላጎት ዘላቂ በሆነ መልኩ ማርካት የሚችለውና ጥያቄዎቻቸውን መመለስ የሚችለው መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነውና።

ወደድንም ጠላንም፣ ክርስትናም ሆነ ቅዱሳት መጻሕፍት የታመመ ሁሉ ይፈወሳል፣ የተቸገረ ሁሉ ከችግሩ ነጻ ይወጣል፣ ያጣ የነጣ ሁሉ ቱጃር ይሆናል የሚል ትምህርት በጭራሽ የላቸውም[5]። አምላክ ሊፈውሰን፣ ክብሩን በእኛ ሊገልጥ ቢፈልግ የእኛ ነቢያትን ማሳደድ አንዳችም ፋይዳ የለውም። አምላካችን ልዑል መሆኑ ብቻ ሳይሆን፣ ፈቃዱም እውን እንዳይሆን የሚከለክለው አንዳችም ምክንያት የለም። የአምላክ ልዑላዊ ፈቃድ በአድራሻችን ያገኘናል። ሊፈውሰን ከፈለገ አድራሻችን ሊጠፋው አይችልም። ባይሆን እንኳ የተሻለውን ትንሣኤ ተስፋ በማድረግ ወደ መጻኢው

[4] ያልባነነውን ከ"አድሃሪ" ጋር ለማገናኘት ነው።

[5] ለበለጠ ማብራሪያ፣ "ክርስትና ለጤንነትና ለሀብት ዋስትና አልሰጠም" (ገጽ 197-204) የሚለውን ክፍል ይመለከቷል።

ሕይወት እንሰበሰባለን (ዕብ. 11÷35-40)፡፡ ችግርና ሕማም ቢኖር እንኳ፣ ኀይሌ በድካምህ ይገለጻል፤ ጸጋዬ ይበቃኻል ወዘተ የሚለውን የጀግኖች ሐዋርያትና ነቢያትን እምነት ኖረን፣ በእምነት ጀግነን ልናልፍ እንጂ፣ የአባይ ነባዮች መጫወቻ ልንሆን አይገባም (ዕብ. 11÷35-40፤ ማቴ. 8÷20፤ 1ቆሮ. 4÷9-13፤ 2ቆሮ. 11÷23-27፤ 12÷10፤ ያዕ. 5÷10-11)፡፡

2. አስተምህሮ ምክንያት ሊሆን ይችላል

ሰዎች ትክክለኛውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ ከተረዱ በኋላ፣ የተረዱትን እውነት ትተው መናፍቃዊ እንቅስቃሴ ውስጥ አይገቡም ብሎ ማሰብ አግባብ ላይሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን በአንጻራዊነት ሲታይ፣ በዚህ መልኩ መናፍቃንን የሚከተሉ ሰዎች በጣም ጥቂት ናቸው፡፡ በአሜሪካን አገር በተደረገ አንድ ጥናት መሠረት፣ አብዛኞቹ ሰዎች የሞርሞንን እምነት የሚቀበሉት፣ ሞርሞኖች ምን ዐይነት እምነት እንዳላቸው አስቀድመው ካወቁ በኋላ ነው፡፡

3. ቤተ ክርስቲያን ማሟላት ያለባትን ሳታሟላ ስትቀር

ሰዎች ቤተ ክርስቲያን እንድታሟላላቸው የሚፈልጉትን ነገር ተሟልቶ ካላገኙት፣ መናፍቃዊ እንቅስቃሴ ሲጀምሩ አሊያም በተጀመረው እንቅስቃሴ ውስጥ ሊገቡ ይችላሉ፡፡ ሦስት አራተኛ የሚሆኑት የሞርሞን ቤተ ክርስቲያን አባላት፣ በአንድ ወቅት

የፕሮቴስታንት ቤተ ክርስቲያን አባላት የመሆናቸው[6] ጉዳይ፣ ይህንኑ እውነት የሚያጠናክር ነው፡፡

የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያንን በእጅጉ እያሳሰቡ የሚገኙት አብዛኞቹ አባይ ነባዮች ከቤተ ክርስቲያን የወጡ ናቸው፡፡ "የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" በመባል የሚታወቀውን የኑፋቄ ድርጅት የመሠረቱት ቢሾፕ ተክለማሪያም ገዛኸኝ በአንድ ወቅት የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን ወንጌላዊ ነበሩ፡፡ ነገር ግን አንድ በራሪ ጽሑፍ/ትራክት በማንበብ የድርጅቱን አስተምህሮ እንደ ተቀበሉ እንዲያውም የኑፋቄ ድርጅቱ ፈታውራሪ እንደ ሆኑ ይታወቃል[7]፡፡ "የይሖዋ ምስክሮች" ድርጅት መሥራች የነበረውም ቻርልስ ታዝ ራስል በአንድ ወቅት የወንጌላውያን ቤተ ክርስቲያን አባል ነበር፡፡

ቫን ባለን መናፍቅነትን፣ "ያልተከፈለ የቤተ ክርስቲያን ዕዳ"[8] ብሎ ይጠራዋል፡፡ ምክንያቱም ቤተ ክርስቲያን መሙላት ያቃታትን ባዶነት፣ መናፍቃን እየሞሉ ብዙዎችን በማሳሳት ላይ ስለሚገኙ ነው፡፡ ከጊዜ ወደ ጊዜ የመናፍቃን ቍጥር እየጨመረ መምጣት፣ የቤተ ክርስቲያንን ጕድለት የሚያሳይ ነው፡፡ ይህ ሲባል ግን፣ ቤተ ክርስቲያን የሰዎችን ተዝቢ ፍላጎት ማርካት የምትችለው፣ የምእመናኑ ፍላጎት ሲታከልበት እንደሆነም መዘንጋት የለብንም፤ ቢሆንም ግን ቤተ ክርቲያን የአባሎቿን መንፈሳዊ፣ አእምሮአዊ፣

---

[6] ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 152 *Josh Mc Dowell and Don Stewart, Assisted by Kurt Van Gorden The Deceivers.*

[7] ለበለጠ ማብራሪያ የዚህ ጽሑፍ ጸሓፊ፣ "ሰባልዮሳውያን" በሚል ርእስ ያዘጋጀውን ሁለት ቅጽ መጽሐፍ ይመልከቱ፡፡

[8] ዝኒ ከማሁ ገጽ 152 *Van Baalen, Chaos of the Cults* ገጽ 390 ጠቅሶ እንደ ጻፈው፡፡

ማኅበራዊና አካላዊ ፍላጎት እንደ እግዚአብሔር ቃል የማርካት ታላቅ ኀላፊነት አለባት።

ዛሬ ለያዥ ለገራዥ ያስቸገረው የአባይ ነባዮች ጉዳይ፣ በአንድ ጀንበር ወደ ቤተ ክርስቲያን የገባ ችግር አይደለም። ለረጅም ዓመታት፣ "ለክፋት አይሰጥም" የሚባሉ ትምህርቶችና አካሄዶች ናቸው ዛሬ ተጠረቃቅመው ድንገት ደራሽ ጉርፍ ሆነው ከተፍ በማለት፣ ቤተ ክርስቲያንን ታዛ አልባ ያደረጓት። ዛሬም ይህ ችግር፣ በአንድ ጀንበር አልባት ያገኛል ብሎ ማሰብ ቂልነት ነው። ቀስ በቀስ እንደገባ፣ ቀስ በቀስ ነው የሚወጣው። በተቀናጀ አኩይ ጥረት እንደ ገባ፣ በተቀናጀ ሠናይ ጥረት ነው የሚወጣው። ለመግባት ጊዜ እንደ ፈጀበት ሁሉ ለመውጣትም ጊዜ ይፈልጋል።

ለ. ሰዎች አባይ ነባዮችንና መናፍቃንን በመጠጋት ሊያሟሏቸው የሚሹአቸው ፍላጎቶች

1. ፍቅር

ሰዎች አባይ ነባዮችንም ሆነ መናፍቃንን ከሚጠጉባቸው ምክንያቶች ውስጥ አንዱ ፍቅርና ክብካቤ ፍለጋ ነው። ይህን በበቂ ሁኔታ ካገኙ ባገኙባቸው ስፍራዎች እስከ መጨረሻው ለመቆየት ይገደዳሉ። የአባይ ነባይ ተከታዮችንም ሆነ መናፍቃንን ወደ ክርስቶስ ለማምጣት አዳጋች ከሚያደርጉአቸው ምክንያቶች ውስጥ ይህ አንዱ ነው። ሰዎች፣ "ዩኒቲ ስኩል ኦፍ ክርስቲያኒቲ" በሚባለው መናፍቃዊ ድርጅት እንዲሳቡ የሚያደርጋቸው፣ ድርጅቱ ለፍቅር ከፍተኛ ስፍራ ስለሚሰጥ ነው[9]።

[9] ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 153 ከMc Dowell & Stewart, *The Deceivers* ገጽ 18 ጠቅሶ እንደ ጻፈው።

2. ቤተ ሰብ

ወጣቶች አባይ ነባዮችንና መናፍቃንን ከሚከተሉባቸው ምክንያቶች አንዱ:— ለጊዜውም ቢሆን የሚንከባከባቸው ቤተ ሰብ ስለሚፈልጉ ነው። የቤተ ሰብ መፍረስ፣ በወላጆችና በልጆች መካከል የማያቋርጥ ጠብ መኖር እንዲሁም አግባብ ባልሆነ መልኩ ልጆችን መቅጣት፣ ወጣቶች አዲስ ቤተሰብ እንዲፈልጉ ያደርጋቸዋል።

በተለይ ዛሬ በርካታ አባይ ነባዮች ፕሮግራሞቻቸውን በቴሌቪዥን ማስተላለፋቸው በርካታ ወጣቶች በመርዛቸው እንዲመረዙ ምክንያት ይሆናል። በቤተ ክርስቲያን አካባቢ የተጠናከረ የወጣቶች የሰንበት ትምህርት ቤት ያለመኖር፣ ወጣቶች በቴሌቪዥን የሚተላለፉ የአባይ ነባዮች ፕሮግራም ትክክል ነው ብለው እንዲያስቡ ሊያደርጋቸው ይችላል። መሠረታዊውን የክርስትና እምነት የማያውቁ ከሆነ፣ ትምህርቶችን የመመርመር ዐቅማቸው ደካማ ይሆናል።

3. ተፈላጊነትና ክበሬታን ማግኘት

ሰዎች በኅብረተሰቡ ውስጥ ተቀባይነት ካጡ ወይም ቤተሰባዊነት የማይሰማቸው ከሆነ፣ አሳዛኝ በሆነ ሁኔታ ለአባይ ነባዮችና ለመናፍቃን እንቅስቃሴ ተጋልጠዋል ማለት ነው። ምክንያቱም ተፈላጊነትን፣ ተቀባይነትንና ክበሬታን እናገኝበታለን ብለው ወደሚያስቡበት ስፍራ ሁሉ ለመሄድ አያቅማሙምና። ብዙ አባይ ነባዮች በተለይ ደግሞ መናፍቃን ተፈላጊነትን፣ ተቀባይነትንና ክበሬታን ያለገደብ እንደሚሰጡ ያውቃሉ። ታዲያ እነዚህን ነገሮች አጥብቆ ሲፈልጋቸው የነበረው ሰው በቀላሉ ይወሰዳል።

መናፍቃን ለተራው አባላቸው እንኳ የአገልግሎት ስፍራ ይሰጣሉ። ይህም የእያንዳንዱን አባል አስፈላጊነት ከፍ ያደርገዋል። ሞርሞኖች፣ "ክህነታዊ ሥራ" የሚሉትን አገልግሎት ትኩረት

ይሰጡታል። ወጣቶቻቸው የራሳቸውን ወጪ በመሸፈን የሁለት ዓመት ሚስዮናዊ አገልግሎት ያገለግላሉ። "የይሖዋ ምስክሮች" አባሎቻቸውን የመጠበቂያ ግንብ ድርጅትን ወንጌል ይሰብካሉ፤ ጽሑፋንም ያሠራጫሉ[10]።

4. አካላዊ ፍላጎትን ማርካት

አንዳንድ መናፍቃን የምግባረ ሠናይን ተግባር ሲያከናውኑ ይታያሉ፤ ይኸውም የተራበን ያበላሉ፣ የታረዘን ያለብሳሉ፣ ቤተ ሰብ የሌላቸውን ልጆች በማደጎ ወስደው ያሳድጋሉ።

ለትምህርት ያላቸው ዕቅድ፣ ድርጅቶቻቸውን ለማስታወቅ የሚጠቀሙበት መንገድና ዘዴ እንዲሁም የመገናኛ ብዙኃን አጠቃቀማቸው፣ ከእኛ እጅግ ብዙ ርቀው እንዲሄዱ አድርጓቸዋል። ዛሬ የመገናኛ ብዙኃንን በሰፊው እየተጠቀሙበት የሚገኙት አባይ ነባዮቹ ናቸው። ቤተ ክርስቲያን በዚህ ጉዳይ ብዙ መሥራት ብዙ ማሰብ ይኖርባታል[11]።

5. መንፈሳዊ ፍላጎትን ማርካት

አንዳንድ ሰዎች አባይ ነባዮችንና መናፍቃንን የሚከተሉት መንፈሳዊ ረሃባቸውን ለማጥገብ ነው። መንፈሳዊ ረሃብ በማጥገብ ረገድ ብዙ አባይ ነባዮች የተለከፉበት፣ "የእምነት እንቅስቃሴ"

[10] እያንዳንዱ "የይሖዋ ምስክር" ይህን ሥራ ስለሚሠራ፣ "አስፋፊ" የሚል ስም ተሰጥቶታል።

[11] እያንዳንዱ አብያተ ክርስቲያን በዚህ ረገድ የሠለጠነ ሰው መቅጠር የሚያስፈልገው ይመስለኛል። ከዘመኑ ጋር መዘመን ከመንፈሳዊነት የሚያጐድል ሳይሆን፣ ዘመናዊውን ሰው ባለበት አድራሻ እንዲሁም ይገባኛል በሚለው መንገድ ማግኛ ነው።

ትምህርት በዚህ ረገድ ትልቅ ቦታ የሚይዝ ነው[12]። ብዙ ወጣቶች ትምህርታቸውን ሳይመረምሩ በአምልኮ ዘያቤአቸው ተታለው ተወስደዋል፤ ይበልጡን የሚያሳዝነው የትምህርቱን ስንኩፍ ከሰሰባዎቹ ልብ ነቅሎ ለማውጣት እጅግ አዳጋች መሆኑ ነው።

አባይ ነባዮችና መናፍቃን የአነርሱን ሥርዐተ አምልኮ መከተልና ፕሮግራማቸውን በተከታታይ መካፈል፣ ለመንፈሳዊ እርካታ ዋነኛ ጉዳይ እንደ ሆነ ይናገራሉ።

6. ለአእምሮ ጥያቄዎች መልስ መስጠት

ሰዎች በተለይም ወጣቶች መናፍቃንን የሚከተሉት ለጥያቄዎቻቸው መልስ ለማግኘት ብለው ነው፤ በዚህ ረገድ "የይሖዋ ምስክሮችን" መጥቀስ እንችላለን። "የይሖዋ ምስክሮች" የመጽሐፍ ቅዱስን ሥልጣናዊነት ያለምንም ገደብና ቅድመ ሁኔታ እንደሚያምኑ ይናገራሉ። ሆኖም የግሪክና (ጽርዕ) የዕብራይስጥ ጽሑፎች እንዲሁም የቤተ ክርስቲያንን ታሪክ ለአስተምህሮአቸው በሚመች መልኩ አጣመው ያቀርባሉ[13]። የአቀራረባቸውም ስልት ማራኪና በኅብረ ቀለማት ያሸበረቀ ስለሆነ፣ ዕውቀት ፈላጊው ሰው በዚህ ሁኔታ በቀላሉ ይታለላል።

እንደ ቀድሞው ዘመን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ፣ ዐውደ ጥናቶችን በማዘጋጀት ጥናታዊ ጽሑፎች እንዲቀርቡ ያለማድረጋችን ወይም በመድረክ ውይይቶች ላይ ጠንካራ ርእሰ ጉዳዮች

[12] የዚህ መጽሐፍ ጸሓፊ፣ "የእምነት ወይስ የክህደት እንቅስቃሴ?" በሚል ርእስ ከወንድም ምኒልክ አስፋው ጋር ያዘጋጀውን መጽሐፍ ይመለከቷል።

[13] ተስፋዬ ሮበሌ፤ *የትምህርተ ሥላሴ መሠረታውያን፤* ያዘጋጀውን መጽሐፍ ይመለከቷል።

እንዲንሸራሸሩ ያለመፍቀዳችን እንዲሁም ወጣቶች እውነትን ከውሸት የሚለዩባቸውን የአስተሳሰብ አካሄዶች *(logic/critical thinking)* ያለማሳወቃችን በብዙ ረገድ ጉድቶናል።

ለማንበብ ፍላጎት ያላቸውን ወጣቶች የሚመጥን፣ በተለያየ ርእሰ ጉዳይ ላይ የሚያጠነጥን መጽሐፍ ያለመኖሩም ወጣቶቻችን መንፈሳዊ ዕውቀታቸው ደረጃውን ጠብቆ እንዳይጐለብት እክል ፈጥሯል።

7. ሁለገብ የሆነ አኗኗር

አንዳንድ ሰዎች አባይ ነባዮችን እንዲሁም መናፍቃንን የሚከተሉት በአኗኗራቸው ፈጣን ለውጥ ወይም መሻሻል ስለሚያሳዩ ነው። የአባይ ነባዮች ጉባኤ በስሜት የነደደ መሆኑ፣ ወጣቶች ፈጣን የሆነ የጠባይ ለውጥ (ነገር ግን ሥር የሌለው) እንዲያሳዩ ምክንያት ሊሆን ይችላል። የሲጋራ፣ የመጠጥና የአደንዛዥ ዕፅ ሱስ ያለበት ሰው በአባይ ነባዮች ጉባኤና በመናፍቃን ግብረ ገብ ሊሳብ ይችላል። ምክንያቱም አባይ ነባዮች ችግርን በደቂቃ እንፈታለን ስለሚሉ እኵይ ምግባር ልማድ ሆኖ ያስቸገረው ሰው በወጥመዳቸው ውስጥ ሊገባ ይችላል። መናፍቃንም ቅድስናን አድርግና አታድርግ በሚል ቅድመ ሁኔታ ስለሚመለከቱት በእኵይ ግብረ ገብ የተቸገረ ሰው በእንዲህ ዐይነቱ የሥራ ቅድስና ትምህርት በቀላሉ ሊሳብ ይችላል።

ክፍል ዐሥራ ሁለት

የአባይ ነባዮችንና የመናፍቃንን ዕድገት ለመቀነስ ልንወስዳቸው የሚገቡ ርምጃዎች የትኞቹ ናቸው?

ሀ. ሰዎች አባይ ነባዮችንና መናፍቃንን እንዳይከተሉ እንዴት ልንጠብቃቸው እንችላለን?[1]

ሰዎች አባይ ነባዮችን ከመከተላቸው እንዲሁም መናፍቃዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ገብተው ከመንፈቃቸው በፊት፣ ወደዚያ የሚወስዳቸውን መንገድ ማጠር ከብዙ አንጻር ጠቀሜታው እጅግ

[1] የዚህ ክፍል የሐሳቡ ጭብጥ የተወሰደው:— Alan W. Gomes, *Unmasking the Cults* (Grand Rapids: Zondervan, 1995), 86-90. ከሚባለው መጽሐፍ ነው።

ታላቅ ነው። ሰዎች በአባይ ነባዮችም ሆነ በመናፍቃን ተታለው ከመወሰዳቸው በፊት፣ ልንወስዳቸው የሚገቡ መሠረታዊ ርምጃዎች አሉ። በመሠረቱ ከዚህ በታች የምንመለከታቸውን ዘዴዎች ብንጠቀም እንኳ፣ ሰዎች አባይ ነባዮችን ወይም መናፍቃንን ሊከተሉ አይችሉም ማለት አዳጋች ነው። ሰዎች መናፍቃንን እንዲከተሉ የሚያስገድዷቸውን ሁኔታዎች ማጥበብ ይቻላል፤ ነገር ግን ፈጽመን መዝጋት ወይም ማጠር አንችልም። የምንኖረው ሰይጣን በሚሠራበት፣ ሰዎች አኩይ ፍላጎታቸውን እንዳሻቸው እውን በሚያደርጉበት ዓለም ነውና።

ለ. አባይ ነባዮችና መናፍቃን ሐሰተኞች መሆናቸውን ለቤተ ክርስቲያን ማሳየት

1. ቤተ ክርስቲያን ከአባይ ነባዮችና ከመናፍቃን ልትማር ይገባታል?

መናፍቃን ሐሰተኞች ስለሆኑ፣ "ከእነርሱ የምንማረው አንዳች ነገር የለም" ብሎ ማሰብ ተላላነት ነው። መናፍቃን ሰዎችን መሳብ የቻሉት (እየሳቡም ያሉት) እውነት ባይሆንም እንኳ፣ ሰዎች የሚፈልጉት ነገር በእነርሱ ዘንድ ስላለ ነው።

አባይ ነባዮችም ሆኑ መናፍቃን፣ ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጡት በቤተ ክርስቲያን ደካማ ጐኖች ላይ ስለሆነ፣ ለእነርሱ ዕድገት ምክንያት የሆኑትን ነገሮች በመመርመር፣ ቤተ ክርስቲያን ድካሟን አሻሽላ መቅረብ አለባት። ብዙ ሰዎች አባይ ነባዮችን ወይም መናፍቃንን የሚከተሉት በሕይወታቸው ለሚገጥማቸው ተገቢ ጥያቄ መልስ ለማግኘት እስከ ሆነ ድረስ፣ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ እነዚህን ፍላጎቶች በሚመልስበት (በሚያረካበት) መልኩ ለመመለስ

መዘጋጀት አለባት። ቤተ ክርስቲያን፣ "ሰዎች ከቤተ ክርስቲያን ይልቅ በአባይ ነባዮችና መናፍቃን ዘንድ ለጥያቄዎቻቸው መልስ ያገኙት ለምንድን ነው?" ብላ ራሷን በብርቱ መጠየቅ ይገባታል። ቤተ ክርስቲያን፣ አባይ ነባዮችና መናፍቃን ለሰዎች ጥያቄ የሚሰጡትን መልስ ልትሰማ፣ እነዚህን ጥያቄዎች ጌታ በመለሰበት መንገድ ልትመልስ ይገባታል።

ሰዎች መናፍቃንን የሚከተሉት ተገቢ የሆነውን አእምሮአዊ፣ ማኅበራዊ፣ ስሜታዊና መንፈሳዊ ፍላጎታቸውን ለማርካት እስከ ሆነ ድረስ፣ ያለምንም ቅድመ ሁኔታ መጽሐፍ ቅዱስ እነዚህን ፍላጎቶች በሚያረካበት መንገድ በማርካት፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊውን ክርስትና በቤተ ክርስቲያን ማኰልበት አለብን።

2. የአባሎቻችንን አእምሮአዊ ፍላጎት ማርካት አለብን

ክርስቲያን የሚያምነውን እንዲሁም ለምን በዚህ መልኩ ማመን እንደሚገባው ጠንቅቆ ማወቅ አለበት። ዋልተር ማርቲን እንደሚለው ብዙ ሰዎች የሚያምኑትን ያውቁ እንጂ፣ ለምን በዚህ መልኩ ማመን እንደ ተገባቸው በጭራሽ አያውቁም። እንዲያውም የበለጠ ቍጥር ያላቸው ምን እንደሚያምኑም ሆነ ለምን በዚህ መልኩ ማመን እንዳስፈለጋቸው ጨርሶ አያውቁም።

ክርስቲያን በእምነት ላይ ሲተከል፣ ጸንቶም ሲቆም ይገባዋል። ማንኛውም ክርስቲያን አስተምህሮተ ሥላሴን፣ የክርስቶስን ፍጹም ሰብአዊነትና አምላካዊነት፣ ክርስቶስ በአካለ ሥጋ ከሙታን መነሣቱን እንዲሁም ድነት በእምነት አማካይነት በጸጋ ብቻ የሚሰጥ መሆኑን ከቃለ እግዚአብሔር የተደገፈ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል። ከዚህ በተጨማሪ ክርስቲያን በዙሪያው ያሉ አባይ

ነባዮችና መናፍቃን እዘወትረው ለሚያነሧቸው ጥያቄዎች አጥጋቢ የሆነ መልስ መስጠት እለበት።

ክርስቲያን ምን እንደሚያምንና ለምን በዚህ መልኩ እንደሚያምን ከመጽሐፍ ቅዱስ መከላከያ ነጥብ ማቅረብ ካልቻለ፣ አደገኛ በሆነ መልኩ፣ ለአባይ ነባዮችና ለመናፍቃን እንቅስቃሴ የተጋለጠ ነው። ዋልተር ማርቲን እንደሚለው፣ "ከመጠበቂያ ግንብ የመጽሐፍ ቅዱስና የትራክት ማኅበር ለዘጠና ቀን የቆየ 'የይሖዋ ምስክር' መካከለኛ ዕውቀት ያለውን *(average)* ክርስቲያን በዐሥራ አምስት ደቂቃ ውስጥ እምነቱን ሊያስጥለው (በእጁ ሊያስገባው) አሊያም ክፉኛ ሊያደናግረው ይችላል"። እውነት ጠልቆ የገባው አማኝ በማስረጃ ተብዬዎቹ አይሞኝም።

ክርስቲያን ከፀሓይ በታች ያሉትን የአባይ ነባዮችንና የመናፍቃንን አስተምህሮ ሁሉ ማወቅ አያስፈልገውም። ነገር ግን ዋና ዋና እንዲሁም ተመሳሳይ ባሕርያትን ማወቅ፣ ወንጌልን ለመመስከርም ሆነ ራስን ከመናፍቃን ለመከላከል ጠቀሜታው ከፍ ያለ ነው።

ቤተ ክርስቲያን በጥቃቅን ጉዳዮች ላይ ትኩረት ስትሰጥና በአባይ ነባዮች እንዲሁም በመናፍቃን ለተጐዱት ሰዎች የማገገሚያ ትምህርት ስታስተምር [አሁን ይህም እየተረሳ እንደ መጣ ይታያል]፣ ጊዜዋንና ጉልበቷን በከንቱ ስታባክን፣ አባይ ነባዮችና መናፍቃን የብዙዎችን እምነት ሰብረው መግባታቸው ብዙ ሳያስደንቅ ይችላል።

ሰዎች እምነታችንን በተመለከተ የሚጠይቁንን አእምሮአዊ ጥያቄ በበቂ ሁኔታ መመለስ ካልቻልን፣ ከባድ አጣብቂኝ ውስጥ እንደምንገባ ማወቅ አለብን። ዋቢ ይሆነን ዘንድ አንድ ምሳሌ እንጠቀም፤ አንዲት እኅት ለአንድ ሙስሊም ጐረቤቷ፣ ስለ ክርስቶስ

አዳኝነት ልትነግረው ፈለገች እንበል፤ ሙስሊሙ፣ አምላኳ እንዴት አንድ በአንጻሩ ሦስት አካል እንዳለው እንድታብራራለት ፈለገ። እርሷም፣ "ሥላሴ ልታምነው የሚገባህ ጉዳይ ነው። ነገር ግን ይህ ትምህርት እንዲገባህ በጾም በጸሎት፣ በእግዚአብሔር ፊት ስትወድቅ እግዚአብሔር ራሱ ይገልጽልሃል" አለችው።

ከዚህ ውይይት ብዙ ነገር መመልከት ይቻላል። አንደኛው ልጆቹ የሥላሴ ትምህርት ስሜት የማይሰጥ፣ የትምህርተ መሰኮትም ሆነ የአመክንዮ መሠረት የሌለው፣ ነገር ግን ጭፍን በሆነ እምነት የሚታመን ነው ያደረገችው። ሌላው፦— "በእናንተ ስላለ ተስፋ ምክንያት ለሚጠይቋችሁ መልስ ለመስጠት ዘወትር የተዘጋጃችሁ ሁኑ" *(1ጴጥ. 3፥15)* የሚለውን አምላካዊ ትእዛዝ አልኖረችበትም።

ቤተ ክርስቲያን ስለ አባይ ነባዮችና ስለ መናፍቃን አስተምህሮ ተግታ ማስተማር ያስፈልጋታል። ቤተ ክርስቲያን መሠረታዊ የሆኑትን ክርስቲያናዊ አስተምህሮዎች ቅድሚያ በመስጠት፣ የአባይ ነባዮችንና የመናፍቃንን መሠረተ እምነት እንዲሁም የተለያዩ ሃይማኖታዊ ድርጅቶች ምን እንደሚያምኑና ለምን በዚያ መልኩ እንደሚያምኑ ማስተማር ይገባታል። ይህም ትምህርት ክርስቲያኖች ለምስክርነት ብቁና ዝግጁ እንዲሆኑ ያደርጋቸዋል። ተቃውሞአቸውንም ለመመለስ የምናጠናው ጥናት፣ እምነታችንንም ሆነ ዕውቀታችንን ያጠነክረዋል።

ቤተ ክርስቲያን፣ ሰዎች በጥልቀት እንዲያስቡ የሚረዳቸውን እንደ ሥነ አመክንዮ *(logic)* ያሉ ትምህርቶችን ልታስተምር ይገባል። ምናልባት ምን ማመን እንዳለባቸውና የትኛውን ማመን እንደሌለባቸው ማስተማር ብቻ በቂ ላይሆን ይችላል፤ ነገር ግን

በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ እውነቱን ከውሸት የሚለዩበትን ዘዴ ማሳወቅ እጅግ ጠቃሚ ነው።

ክርስቲያን እውነትን የሚገመግምበትን፣ ሐሰትን በቀላሉ ነቅሶ የሚያወጣበትን ክሂሎት ካላገኘ፣ "በእናንተ ስላለ ተስፋ ምክንያት ለሚጠይቋችሁ ሁሉ መልስ ለመስጠት ዘወትር የተዘጋጃችሁ ሁኑ" የሚለውን ትእዛዝ ተግባራዊ ማድረግ አይችልም።

"እንደ ስሕተት ሽንገላ ባለ ተንኰል በሰዎችም ማታለል ምክንያት በትምህርት ነፋስ ሁሉ እየተፍገመገምን ወዲያና ወዲህ እየተንሳፈፍን ሕፃናት መሆን ወደ ፊት አይገባንም" (ኤፌ. 4፥14)።

3. የአባሎቻችንን ማኅበራዊና ስሜታዊ ፍላጎቶች ማርካት አለብን

የቤተ ክርስቲያንን አባሎች መንፈሳዊ ጥማት ለማርካት የቤተ ክርስቲያንን መሠረተ እምነቶች አጠናክረን ልናስተምር ይገባል (1ጴጥ. 2፥2፤ 2ጢሞ. 3፥16)። በተጨማሪም አእምሮንና ስሜትን ሊነካ የሚችል አምልኮ መፍጠር አለብን።

አባይ ነባዮችና መናፍቃን ቅናት (zeal) አላቸው። ነገር ግን ቅናታቸው ያለ እውነተኛ ዕውቀት ነው (ሮሜ 10፥2)። በተቃራኒው እውነተኛ ክርስቲያኖች እውነትን ይዘው ሳለ ዳተኛነት ይስተዋልባቸዋል። በሚዛናዊነት የተሞላው የቃለ እግዚአብሔር ትምህርት ግን፣ ቅናትን ከዕውቀት ጋር ያቀናጀ ነው (2ጴጥ. 1፥3-8)።

ሐ. አባይ ነባዮችም ሆኑ መናፍቃን ሐሰተኞች መሆናቸውን ለልጆችህ ማሳየት

1. ጠንካራ ቤተሰብ ልጆቹን ከሐሰተኞች በመጠበቅ ቍልፍ ሚና ይጫወታል

ወላጆች ከልጆቻቸው ጋር በማንኛውም ጉዳይ ላይ በግልጽ መወያየትን ባህል ካደረጉ፣ መንፈሳዊውን ነገር ለመወያየት አዳጋች አይሆንባቸውም። በርግጥ ልጆች ስለተለያዩ መናፍቃንም ሆነ ሃይማኖቶች የመስማት ፍላጎት ላይኖራቸው ይችላል፤ ነገር ግን መልካም ግንኙነት ለውይይት ጥሩ መሠረት ነው።

ስለ እምነትህ ከልጆችህ ጋር በግልጽ ተወያይ። ወላጆች ልጆቻቸውን በተመለከተ ከቤተ ክርስቲያን ይልቅ የማስተማርም ሆነ መመሪያ የመስጠት ተቀዳሚ ኀላፊነት አለባቸው (ኤፌ. 6፥4)። ስለዚህ ተቀዳሚ ኀላፊነታቸውን በሰንበት ትምህርት አስተማሪዎች ትከሻ ላይ ብቻ መጣል አግባብ አይደለም። ልጆችን በእግዚአብሔር መንገድ እየመሩ ማሳደግ ቀዳሚው የወላጆች ኀላፊነት መሆኑን መገንዘብ ያሻል።

2. እንደ ማንኛውም ግለሰብ ልጆችህን አክብር

ልጆች እንደማንኛውም ግለሰብ እንዲከበሩ ይፈልጋሉ። ከወላጆቻቸውም የተለየ ማንነት አላቸው። ወላጆች ልጆቻቸው ማንነታቸውን ሲገልጹ የሚፈልጉበትን ተገቢውን ነጻነት ሊነፍጓቸው አይገባም። ልጆች ይህን የሚያጡ ከሆነ፣ ወደ አባይ ነባዮችና መናፍቃን እንዲሄዱ ሊገፋፉ ይችላሉ። አባይ ነባዮችንና መናፍቃንን በመከተል ከቤተሰቦቻቸው የተለየ ማንነት እንዳላቸውና የተለየ የአኗኗር ዘይቤ እንደሚከተሉ ማሳያ መንገድ አድርገው ሊጠቀሙበት

ይችላሉ። የአባይ ነባዮችንና የመናፍቃንንም የአኗኗር ዘይቤ በመከተል፣ ራሳቸውን ከቤተሰቦቻቸው ሲለዩ ይችላሉ።

ብልኀ ወላጆች የልጆቻቸውን ማንነት መግለጫ ሊሆኑ የሚችሉ ለምሳሌ እንደ አለባበስ፣ እንደ አበጣጠር ወዘተ… ያሉትን እንዲያደርጉ ይፈቅዱላቸዋል። በነገር ሁሉ ስኬታማ የሚሆኑበትን መንገድ ያመቻቻሉ። ብዙ አባይ ነባዮችና መናፍቃን፣ የስኬታማነትን አጭር መንገድ እናሳያለን ስለሚሉ፣ ልጆች በዚህ ቀንበር ተጠምደው ሊከተሏቸው ይችላሉ።

3. የልጆችህን ጥያቄ በአንክሮ ልትመለከተው፣ አጥጋቢ መልስም ልትፈልግለት ይገባል

አንዳንድ ልጆች ስመንፈሳዊ ጥያቄዎቻቸው መልስ ፍለጋ መናፍቃንን ሊከተሉ ይችላሉ። ልጆች ጥያቄዎቻቸው በአጥጋቢ ሁኔታ ካልተመለሰ፣ ጥያቄአቸውን ሊመልሉ ወደሚችሉ መልስ ሰጪዎቻቸው አምነትና የአኗኗር ዘዴ መሄዳቸው አይቀሬ ነው። ልጆች ከባድ የሆነ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥያቄ እንኳ ቢጠይቁ፣ ወላጆች የጥያቄውን መልስ ለማግኘት መጣር ወይም በበቂ ሁኔታ ሊመልሱላቸው ወደሚችል ሰው ዘንድ መውሰድ ይጠበቅባቸዋል[2]።

ልጆች አስደንጋጭ ሊሆኑ የሚችሉ ጥያቄዎችን እንኳ ቢጠይቁ ልንቈጣቸውም ሆነ ልናስደነግጣቸው ፈጽሞ አይገባም።

[2] በዚህ ረገድ የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ የሚከተሉትን ሦስት መጻሕፍት ለንባብ አቅርቧል:— *እግዚአብሔርን በተመለከተ ልጆች የሚጠይቋቸው 101 ጥያቄዎችና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መልሶቻቸው* (ራእይ አሳታሚ ድርጅት፤ አዲስ አበባ 1992)። *መጽሐፍ ቅዱስን በተመለከተ ልጆች የሚጠይቋቸው 102 ጥያቄዎችና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መልሶቻቸው* (ቃለ ሕይወት፤ 1993)። *ትክክልና ስሕተትን በተመለከተ ልጆች የሚጠይቋቸው 103 ጥያቄዎችና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መልሶቻቸው* (ራእይ አሳታሚ ድርጅት፤ አዲስ አበባ 1992)።

እግዚአብሔር የት ነው የሚኖረው? እርሱን ራሱን ማን ፈጠረው? መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በምን ዐውቃለሁ? ውሸት ለምን ትክክል አልሆነም? ወዘተ የሚል ጥያቄ ሊያቀርቡ ይችላሉ። ነገር ግን ከምናደርጋቸው ነገሮች ሁሉ በጣም የከፋው፣ ልጆችን ማስደንገጥና ጥያቄዎቻቸውን ማጣጣል ነው።

ወጣቶች መጽሐፍ ቅዱሳዊ በሆነ መልኩ የሚያስቡበትን ነገረ መለኮታዊና ሥነ አመክንዮአዊ አካሄዶችን ልናስተምራቸው ይገባል።

4. ከልጆችህ ጋር ወጥነት ያለው ክርስቲያናዊ ኑሮ ኑር

ልጆች ግብዝነትን ከሩቅ ነቅሰው የማውጣት አስመሳይነትን የመለየት ታላቅ ችሎታ አላቸው። ወጥነት ያለውን ክርስቲያናዊ ሕይወት ከልጆችህ ጋር በጋራ የማትኖር ከሆነ፣ ልጆችህ ክርስትናን ቢያወግዙ አትደነቅ!

ወጥነት ማለት ፍጹምነት ማለት አይደለም። ነገር ግን ወጥነት ያለው ክርስቲያናዊ ኑሮ ማለት፣ ክርስትናን የአኗኗራችን፣ የአስተሳሰባችንና የአነጋገራችን መሠረት ማድረግ ማለት ነው። ልጆች ችግርን እንዴት እንደምትፈታ ካንተው ከአባታቸው[3] ሊማሩ ይገባል። ለምሳሌ:— ልጆችህ ሲበድሉህ ወይም ሲያጠፉ ለእነርሱ ያለህ ይቅርታ፣ አንተም ስታጠፋ ጥፋትህን በግልጽ በማመን የምትጠይቀው ይቅርታ ለልጆችህ መልካም አርአያ፣ ጥሩም ምሳሌ

[3] በርእሱ ላይ የተባእት ጾታን ስለተጠቀምን፣ በዚህ ቦታ "አባት" የሚለውን ቃል ተጠቅመናል። አባትና እናትን በተለዋዋጭነት ማቅረብ፣ የአሳብ ፍሰቱን የደናቅፋል ብለን ስላሰብን፣ አንዱን ብቻ ነጥለን ተጠቅመናል። ስለዚህ እናቶች "እናት" የሚለውን እየተኩ እንዲያነቡ በማክበር ይጠየቃሉ።

እንደሚሆናቸው እሙን ነው። ይህም የእምነትህን እውነተኛነት በኀይል ያገልጠዋል።

፭. ልጆች እውነታዎችን የሚመዝኑበት ጥሩ ዘዴ ስጣቸው

ልጆች እውነቱን ከውሸት ሊለዩ የሚችሉበትን ዘዴ ስጣቸው (አስተምራቸው)። ዘዴዎች በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ እውነቱን ከውሸት ልንለይ የምንችልባቸው መሣሪያዎች ናቸው። ምንም እንኳ በእያንዳንዱ እስተምህሮ ሐሰቱንና እውነቱን ጠልቀን ባናስተምራቸውም፣ በሚገጥሟቸው አጋጣሚዎች ሁሉ የሚረዱአቸውን ዘዴዎች ማስተማር በቂ ነው። ዘዴዎች ማንኛውንም ነገር የምንመዝንባቸው መሣሪያዎች ናቸውና።

ክፍል ዐሥራ ሦስት

ጸረ-ተምህሮታዊነት
የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት
አብሾ፣ እርሾና ጌሾ

ከአሜሪካን መሥራች አባቶች መኻል አንዱ የሆኑት ቤንጃሚን ፍራንክሊን፣ "ሃያ ስድስት ወታደሮች ስጡኝ ዓለምን በቍጥጥሬ ሥር አደርጋለሁ" ይሉ እንደ ነበር ይነገራል። ግለሰቡ ሃያ ስድስት ወታደር የሚሏቸው በወታደራዊ ሳይንስ የሠለጠኑ፣ በጦር ዐውድማ የተፈተኑ፣ ዘመናዊ የጦር መሣሪያ የታጠቁ፣ በጦር ፍልስፍና

የመጠቁ ሾተላይ ወታደሮችን አይደለም:: በእንግሊዝኛ የፊደል ገበታ ላይ የተለተሩትን፣ ሃያ ለድስት የእንግሊዝኛ ሆህያት እንጂ[1]::

የግእዝ ቋንቋ ሊቃውንት፣ ሰዎች "ነባብያን ወንቁኀን" ናቸው ሲሉ፣ የኀልዩ የነቢብና የገቢር (የአስተላለብ፣ የንግግር እንዲሁም የምግባር) ባለህብት መሆናቸውን ብቻ ሳይሆን፣ የሥነ ጽሑፍ ባለቤት መሆናቸውንም የሚያመለክት ነው:: እርግጥ ነው፣ የሥነ ጽሑፍን ኀያል ጉልበት፣ ሥነ ጽሑፍ ራሱ ነግሮ ዘክሮ እንደ ማያጨርሰው እናውቃለን:: ምክንያቱም ዕውቀትን ከአንድ ጭንቅላት ወደ ሌላ አእምሮ የምናስተላልፍበት (የምናንቈረቊርበት) ሁነኛ ቦይ ሥነ ጽሑፍ ነው::

ኮሚኒስቶች የፖለቲካና የምጣኔ ሀብት ርእዮተ ዓለማቸውን በዓለም ላይ እንዲናኝ ያደረጉት፣ በሰላ ብዕራቸው፣ በቀስቃሽ ጽሑፋቸው ነበር:: በዚህ ረገድ፣ በዘመነ ደርግ በአማርኛ ቋንቋ ተተርጕመው ለንባብ የቀረቡትን የካርል ማርክስን ዳስ ካፒታልና ኮሚኒስት ማኒፌስቶ መጻሕፍት ያስተውሷል:: በ"ቀዝቃዛው ጦርነት" ወቅት፣ በርካታ አገሮች ከኮሚኒስቷ መስኮብ/ራሻ ተርታ መሰለፍ የቻሉት፣ የርእዮተ ዓለሙ መሪዎች ፍልስፍናቸውን ለአእምሮ ግቡዕ በሆነ ሁኔታ በሥነ ጽሑፍ ከሽነው በማቅረባቸው ነበር::

በዐሥራ ስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የተነሣው የፕሮቴስታንቱ የተሐድሶ እንቅስቃሴ፣ እንደ ምትሐት ሊታይ የሚችል ነውጥ ማስከተል የቻለው፣ ንቅናቄው ትምህርትን ማዕከል እንዲሁም ሥነ ጽሑፍ መር የመሆኑ ሐቅ ነው:: የማኅበረሰብን አኗኗርና ለውጥ ይከታተሉ የነበሩ የዘመኑ ደራስያን፣ "የፕሮቴስታንት ተሐድሶን በማይጠፋ እሳት በነዳጅ ያንቀለቀለው፣ የኅትመት መሣሪያ ፈጣሪው ጀርመናዊው ዮሐንስ ጉተንበርግ ነው"

[1] ከወንድም ምኒልክ አስፋው ያገኘሁት ነው::

ሲሉ ጽፈዋል:: ከንቅናቄው ቀደም ብሎ ዮሐንስ ጉተንበርግ የማተሚያ መሣሪያ ባይፈጥር ኖሮ፣ የሉተርና የመርሕያነ ተሐድሶዎች ጥረት፣ ከመንደር ጫጫታ ዘለግ ያለ ፋይዳ ሊኖረው አይችልም ነበር::

አትንቀስም አትገሠሥም በተባለችው ካቶሊካዊቷ ቤተ ክርስቲያን ዙሪያ የተኰለኰሉት አውሮፓውያኑ ነገሥታት፣ በዐይን ብሌን የሚመስሉትን ካቶሊካዊት እምነታቸውን ከጥቃት የመከላከል ዐቅም ያጡት፣ ከእነርሱ ጉልበት የሚበረታ ኀይል እንደ ደራሽ ውሃ ድንገት ከተፍ በማለት፣ በእርዳ ተራዳ የቆመውን ነገር ግን ሐዳስያኑ በለላ ሒስ የሞሸለቁትን ተረት፣ ዳግም በእግሩ ማቆም ባለመቻላቸው ነበር:: አስደናቂው ነገር፣ እንደ ሰሚ ሁሉ በነገረ መለኮቷም፣ "ዓለም ዐቀፋዊት ነኝ" ብላ ትከራራ የነበረችው ካቶሊካዊቷ ቤተ ክርስቲያን፣ በመራሕያነ ተሐድሶዎቹ የዕድሜ ዘመን እንኳ፣ ሊጠገን በማይችል ደረጃ በግማሽ መሰንጠቋ፣ የትምህርትንና የሥነ ጽሑፍን ጉልበት በውል የሚያሳይ ጥሩ ማገናዘቢያ ይመስለኛል::

ከዐሥራ ሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ፣ ከአውሮፓ እንዲሁም ከሰሜን አሜሪካ ወደ ኢትዮጵያ የገቡት ሚስዮናውያን፣ ወንጌልን ለመስበክ በሄዱባቸው ቦታዎች ሁሉ፣ ስብከተ ወንጌልና የቀለም ትምህርትን እንደ ነበልባልና እንደ ብርሃን እያያዘውት ዘልቀዋል:: ቀደምት ኢትዮጵያውያን ምሁራን፣ ፊደል በመቊጠር በዘመናዊው ትምህርት መሟሸት የጀመሩት፣ በሚስዮናውያኑ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ውስጥ እንደ ሆነ ይታወቃል:: የቀለም ተቀብያ አላቸው ያሏቸውንም የበለጠ ትምህርት ያገኙ ዘንድ ከአገር ውጪ ሄደው እንዲማሩ ብዙ ጥረት አድርገዋል:: በዚህ አግባብ ነበር አንድ ሰው፣ "ተቀመጥ በወንበሬ ተናገር በከንፈሬ" በሚል

በሚስዮናውያኑ ትምህርት ቤት ይሄም የነበረው (እኔም በአብዛኛው የትምህርት ዕድል ያገኘሁት በዚሁ አካሄድ ነው)፡፡

ለዚህ ዐቢይ ምክንያቱ፣ ከዘመነ ተሐድሶ ጀምሮ ለረጅም ዓመታት ቤተ ክርስቲያን ሥነ ጽሑፍን ለአምስት ዐበይት ዐላማዎች ስትጠቀምበት የመኖሯ ሐቅ ነው፡፡ ይኸውም፡— (1) መሠረተ እምነቷን ከጥቃት ለመጠበቅ፣ (2) ተጻራሪ አስተሳሰቦችን ለማምከን፣ (3) ወንጌልን ለማሠራጨት፣ (4) አባሎችዋን በቅዱሳት መጻሕፍት ትምህርትና በክርስቲያናዊው ንጽርአተ ዓለም ለማነጽ እንዲሁም፣ (5) አምልኮተ እግዚአብሔር ለማካሄድ፡፡

ይህ ግን የነበረ እንጂ አሁን ያለ ሐቅ አይደለም፡፡ ዕውቀትና ሥነ ጽሑፍ ከወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ሕይወት እየመነነ፣ ከዐውደ ምሕረቱ እየበነነ የባዕድ አገር ሰው እንደ ሆነ ከማንም የሚሰወር አይመስለኝም፡፡ እንዲያውም ቅዱሳት መጻሕፍትን ደርዝ ባለው መልክ መተንተን፣ "የአእምሮ ሰው" ወይም "የቃል ሰው" የሚል አሉታዊ ስያሜ የሚያከናንብ ሲሆን፣ ከዚህ በተቃራኒው አንጻር የቆሙትን ግን፣ "የጸጋ አገልጋዮች" "መንፈሳውያን ሰዎች" የሚል ትልቅ ክብር ያጐናጽፋል፡፡ ይህ መቼም ሥነ ጽሑፍ ታሽቶ ባደገበት አገር በዚህ መጠን ምጽአተኛ ሲሆን ማየት፣ በርግጥም ትልቅ ቊጭት የሚፈጥር ነው፡፡

የሰምና ወርቁ ማዕቀፍ

ወደድንም ጠላንም በኢትዮጵያ ውስጥ የተነሣው የአባይ ነባዮች እንቅስቃሴ፣ ክርስቲያኖች ቃለ እግዚአብሔርንና ምርምርን የጐዞ መስመራቸው እንዳያደርጉ እጅግ ትልቅ አክል ፈጥሮአል፡፡ ይህ ምን ማለት እንደ ሆነ እንዳብራራ ይፈቀድልኝ፡፡ መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት ትልቅ ትዕግሥትና ብዙ ትግል ይፈልጋል፡፡ ለዚህ ደግሞ

በርካታ ምክንያቶች አሉ፡፡ ከእነዚህ መኻል ተዘውትረው የሚጠቀሱትን ሦስት መሠረታውያን ነጥቦች ልጥቀስ፡— (1) መጽሐፉ ጥንታዊ መሆኑ አንብቦ የመረዳቱን ሥራ አስቸጋሪ አድርጎታል፡፡ በእኛና በመጽሐፍ ቅዱስ ቀዳማይ ተደራስያን መኻል፣ የብዙ ሺህ ዓመት ርቀት አለ፡፡ ብሉያት ከሦስት ሺህ ዓመት በፊት የተጻፉ ሲሆን፣ ሐዲሳት ደግሞ ከሁለት ሺህ ዓመት በፊት ነው የተጻፉት፡፡ ይህ ደግሞ በእኛና በቀዳማይ ተደራስያኑ መኻል ያለውን ንጽሮተ ዓለም በከፍተኛ ደረጃ አለያይቶታል፡፡ የሳይንስ፣ የቴክኖሎጂ፣ የፍልስፍና ወዘተ ምጥቀት የዘመኑን ሰው አመለካከት ከጥንታውያኑ ሰዎች አተያይ በከፍተኛ መጠን አራርቆታል፡፡ (2) በመጽሐፍ ቅዱስ ጸሓፍያንና በመልእክቱ ቀዳማይ ተደራስያን መካከል ከፍተኛ የሆነ የባህል ልዩነት አለ፡፡ ይህም ተግባቦቱ እንዲደነቃቀፍ ትልቅ ድርሻ አለው፡፡ (3) መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈበት ቋንቋ እኛ ከምናውቀው ቋንቋ፣ ዘይቤአዊ አገላለጽ፣ ሥነ ጽሑፋዊ ዘውግ፣ ወዘተ በእጅጉ የተለየ ነው፡፡

ይህ ሁኔታ መጽሐፍ ቅዱስን አንብቦ በትክክል ለመረዳት ረጅም ጊዜ የሚፈጅ እልህ አስጨራሽ ትግል ፈልጓል፡፡ አምላክ አሳቡን ለሰብአውያን ለማስተላለፍ፣ ይህ ዐይነቱን አድካሚ መንገድ ለምን እንደ መረጠ እኔ የማውቀው ነገር የለም፡፡ ነገር ግን አንድ ነገር በእርግጠኝነት መናገር እችላለሁ፡፡ ይኸውም አምላክ ቅዱሱን መጽሐፍ በመንፈስ ቅዱስ ነድቶ እንካችሁ እንዳለን ሁሉ፣ ዛሬ ደግሞ ይህን የመረዳት ክፍተት የሚሞሉልንን አስተማሪዎች ለቤተ ክርስቲያን ሰጥቶአል፡፡ እነዚህ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን ለረጅም ዓመት በማጥናት ክፍተቱን ለመሙላት ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል፤ በየቋንቋውም ተርጕመው አቅርበውልናል፡፡ ይህ ሁሉ እውን ቢሆንም እንኳ፣ መጽሐፍ ቅዱስን አንብቦ መረዳት ትልቅ ጥረት ይፈልጋል፡፡

ሥነ አፈታትን ማወቅ፣ እናት ቋንቋውን ማወቅ፣ ነገረ መለኮትን ማወቅ፣ ወዘተ። ስለዚህ አንድ ሰው መጽሐፍ ቅዱስን አንብቦ የእምላክን ምክር ለመረዳት ከእነዚህ ሁሉ ተግዳሮቶች ጋር መፋጠጡ አይቀሬ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብ ያስፈለገበት ዐቢይ ዐላማ፣ አምላክ በግልም ሆነ በጋራ የሚናገረንን ነገር በግልጽ ለመረዳት ነው። የትንቢትም ዋነኛ ዐላማ ይኸው ነው። በተወሰኑ አጋጣሚዎች ውስጥ ዐልፎ ዐልፎ እግዚአብሔር ነቢያትን በማስነሣት በአንዳንድ ጉዳዮች ላይ ለቤተ ክርስቲያን ምሪትን ይሰጣል። ከላይ እንደ ተመለከትነው ይህ በብሉያትም በሐዲሳትም የነበረ ዛሬም ያለ ቋሚ አካሄድ ነው። ነገር ግን አምላክ የየዕለቱን ትምህርትና ምክር የሚሰጠን በቅዱሳት መጻሕፍት እንጂ በነቢያት አይደለም፤ አልነበረምም።

ዛሬ በዙሪያችን እንደ እንጉዳይ የፈሉት አባይ ነባዮች፣ ቢያስፈልግ በቀን ዐሥር ጊዜ፣ በእያንዳንዱ ርእሰ ጉዳይ ላይ አምላከ ሊናገረን የሚፈልገውን ነገር ንገሩን ብንላቸው ይነግሩናል። እንግዲያው አምላከ በነባዮች በዚህን ያህል ቅርበትና በዚህን ያህል መጠን የሚናገረን ከሆነ፣ ቅዱሳት መጻሕፍትን ማጥናት በተለይ ደግሞ ከዚህ ጥንታዊ መጽሐፍ ጋር መታገል ለምን ያስፈልጋል? ይህ ነው የማንበብ ፍላጎታችንን ያሰለሰው፤ የሰለበው! ይህ አካሄድ ነው መጽሐፍ ቅዱሳችንን ያስረጀብን!

አንድ ወዳጄን፣ “ጌታ በዚህ መጠን በነባዮች የሚናገረን ከሆነ፣ መጽሐፍ ቅዱስ አስፈላጊነቱ እምኑ ላይ ነው?” አልሁት። እርሱም በኵራት፣ “ሁል ጊዜ አንድ ዐይነት ወጥ ብቻ እንዴት ትበላለህ? ይሰለቻል እኮ!...መገለጥና ትንቢት ጥቍሩ መጽሐፍ እንዳይሰለቸን አምላክ የሰጠን ተለዋጭ ወጥ፣ ያውም የዶሮ ወጥ

ነው” አለኝ። “‘በጥቍሩ መጽሐፍና’ ‘በዶሮው ወጡ’ መኻል በመዳኘት፣ ሚዛናዊ ክርስትናን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የምንመሠርተው እንዴት ነው?” የሚለው ጥያቄ እጅግ ወሳኝ፣ እጅግም አንገብጋቢ ጥያቄ ነው። ለዚህ ሁነኛ ጥያቄ ሁነኛ መልስ ሳንሰጥ ፊታችንን እነርሱ “ጥቍሩ መጽሐፍ” ወደሚሉት እንመልሳለን ማለት ከቀቢፀ ተስፋ[2] ነው፤ ከንቱ ተምኔት ነው። ይህ ለዘመኗ ቤተ ክርስቲያን የቀረበ ወሳኝ ጥያቄ ነው።

ቀጥለን የማንበብ ባህላችን ምንኛ እንደ ተንኰታኰተ በግልጽ ሊያሳየን እንዲሁም ሊያገናዝብልን የሚችል አንድ ማነጻጸሪያ በናሙናነት ወስደን እንመልከት። ይህ በምን መጠን ተኽረብርበን እንደ ወደቅን በጉልኅ ያሳያል ብዬ አስባለሁ። እነሆ:—

ለዚህ ጉዳይ የመረጥሁት የመጠበቂያ ግንብ የመጽሐፍ ቅዱስና የትራክት ማኅበር በመባል የሚታወቀውን “የይሖዋ ምስክሮችን” ድርጅት ነው። የእነርሱ ትጋት ለእኛ ሥጋት፣ የእነርሱ ጥረት ለእኛ ኀፍረት፣ የእነርሱ ከፍታ ለእኛ ዝቅታ ሊሆን እንዴት እንደ ቻለ እንመርምር።

ማገናዘቢያ

ሀ. ኅትመትና ሥርጭት

ከማንኛውም መናፍቃን ይልቅ የጽሑፍ ውጤቶችን በከፍተኛ ደረጃ በመጠቀም ላይ የሚገኙት፣ “የይሖዋ ምስክሮች” ናቸው። ከ26 ዓመት በፊት ይፋ የሆነ አንድ መረጃ፣ “የይሖዋ ምስክሮች” በዓለም ዙሪያ 33 ታላላቅ ማተሚያ ቤቶች እንዳላቸው ይገልጻል። “ቤቴል” በመባል የሚታወቀው ትልቁ ማተሚያ ቤታቸው ብቻ፣ በቀን

[2] “ቀበፀ” ማለት ቈረጠ ነው። ስለዚህ “ቀቢፀ ተስፋ” ማለት ተስፋ መቍረጥ ማለት ነው።

ርዝመቱ 1,000 ማይል (1,609 ኪሎ ሜትር) የሚያህል ወይም 61 ሚልዮን ገጽ ወረቀት ያትማል[3]:: ከዚህ በተጨማሪ በወር 3 ሚሊዮን የአዲሲቱን ዓስም ትርጉም እያተመ ያወጣል። በ1991 ዓ.ም. በእነዚህ ማተሚያ ቤቶች ውስጥ የሚሠሩ 11,000 የሙሉ ጊዜ ሠራተኞች ነበሩ[4]::

እንደ ጐርጐሮሳውያኑ የዘመን ቀመር 2013 ዓ.ም "የይሖዋ ምስክሮች" ጽሑፎቻቸውን 700 ቋንቋዎች በመተርጐም 239 አገሮች ውስጥ አሠራጭተዋል[5]:: ከድርጅቱ አስተምህሮ ጋር እንዲጣጣም ተደርጐ የተተረጐመው የአዲስ ዓስም ትርጉም በ2013 ዓ.ም ብቻ፣ በ121 ቋንቋዎች ተተርጉሞ፣ 184 ሚልዮን ቅጅ ተባዝቶ ተሠራጭቷል[6]::

ሁሰቱ የድርጅቱ ዕውቅ መጽሔቶች ማለትም፡ "መጠበቂያ ግንብ" እና "ንቁ" መጽሔት የኅትመት ብዛታቸው፣ የሥርጭት ስፋታቸው እንዲሁም የሚተረጐሙበት የቋንቋ ብዛት በርግጥ እንደ ትንግርት ሲታይ በሚችል ደረጃ ላይ ይገኛል። ሰምሳሌ 2013 ዓ.ም "መጠበቂያ ግንብ" 210 ቋንቋዎች በመተርጐም 45 ሚልዮን ቅጅ ተባዝቶ ተሠራጭቷል[7]:: "ንቁ" መጽሔት ደግሞ፣ በ99 ቋንቋዎች የተተረጐመ ሲሆን፣ 44 ሚልዮን ቅጅ ታትሞ ተሠራጭቷል[8]:: ሥርጭቱም ሪደርስ ዳጀስት እንዲሁም ቲቪ ጋይድ ከሚባሉት መጽሔቶች ካላቸው ሥርጭት ጋር የሚስተካከል፤ ሽያጩም ከታይምስ፣ ከኒውስ ዊክ፣ ከዩ ኤስ ኒውስና፣ የወርልድ ሪፖርት ጋር የሚወዳደር ነው[9]::

የአዲሲቱ ዓስም ትርጉም በ1990 ዓ.ም ብቻ በ67 ሚልዮን ቅጂዎች የተባዛ ሲሆን፣ በ14 ቋንቋዎች ተባዝቶ ስንባብ ቀርቧል። በአሁኑ ጊዜ ይህ መጽሐፍ አማርኛን ጨምሮ ከ129 በሚበልጡ ቋንቋዎች ተተርጉሞአል[10]::

ይህ የድርጅቱ መጽሔቶች ልዩ ጠባይ ብቻ አይደለም። የመጻሕፍትና የመስስተኛ መጻሕፍት *(brochure)* ነባር ባሕርይ ጭምር አንጂ። ስምሳሌ፣ "ትክክስኛው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ምንድን ነው?" በሚል ርእስ የታተመውና የድርጅቱን መሠረተ እምነት ለአዳዲስ ተከታዮች የማስተማሪያ መጽሐፍ (224 ገጽ አሰው)፣ ስመጀመሪያ ጊዜ ስንባብ የበቃው በ2005 ዓ.ም ሲሆን፣ 240 ቋንቋዎች ተተርጉሞ፣ 214 ሚልዮን ቅጅ ተባዝቶ ተሠራጭቷል[11]::

በቅርቡ፣ "አምላክን ስማ የዘላስም ሕይወት ታገኛስህ" በሚል ርእስ የተዘጋጀው ባስ 32 ገጽ ጥራዝ መስስተኛ መጽሐፍ 400 ቋንቋዎች ተተርጉሞ፣ በ42 ሚልዮን ቅጅ ተባዝቶ ተሠራጭቷል[12]::

በ2012 ዓ.ም ብቻ በድርጅቱ ማተሚያ ቤቶች የታተሙት መጽሔቶች ብዛታቸው 1.3 ቢሊዮን ሲሆን፣ መጽሐፍ ደግሞ 80 ሚልዮን ነው[13]::

---

[3] *CRI "Cult Growth Statistics", Citing the Watchtower (1, Jan.1993): 19b.*

[4] *David A. Reed, Jehovah's Withness Litrature: a Critical Guide to Watchtower Publications (Grand Rapids:Baker, 1993), 9.*

[5] *https://www.jw.org/en/jehovahs-witnesses/activities/publishing/global-printing/*

[6] ዝኒ ከማሁ።

[7] ዝኒ ከማሁ።

[8] ዝኒ ከማሁ።

---

[9] *Alan W.Gomes, Unmasking the Cults, 23.*

[10] *https://www.jw.org/en/publications/books/2016-yearbook/highlights/new-world-translation-more-languages/*

[11] *https://www.jw.org/en/jehovahs-witnesses/activities/publishing/watchtower-awake-magazine/*

[12] ዝኒ ከማሁ።

[13] ዝኒ ከማሁ።

ኅዳር 1 ቀን 2005 ዓ.ም ለንባብ የበቃው፣ "የመጠበቂያ ግንብ" መጽሔት፣ በገጽ 27 ላይ ድርጅቱ አዘጋጅቶ ያሠራጫቸውን የኅትመትና የቪዲዮ ውጤቶች በሚከተለው መልክ ይፋ አድርጓል።

- 3,168,611 ቪዲዮዎች
- 6,834,740 መለስተኛ መጻሕፍት
- 47,490,247 መጻሕፍት
- 167,854,462 በአንድ ርእስ ጉዳይ ላይ የሚያጠነጥኑ ብሮሹሮች
- 440,995,740 በራሪ ክጽሑፎች
- 1,179,266,348 (1.2 ቢሊዮን የሚጠጋ መጽሔት)

በኅትመት ብዛት ብቻ ሳይሆን በሥርጭትም ብዛት እንዲሁም በሚተረጐሙባቸው ቋንቋዎች ብዛት የድርጅቱ መጽሔቶች እንዲሁም መጻሕፍት በዓለም የቍጥር አንድ ቦታን ይዘዋል።

ከቅርብ ዓመታት ወዲህ ድርጅቱ በብዛት ብቻ ሳይሆን፣ በዐይነትም እጅግ በርካታ መጻሕፍትን ዐትሞ በማሠራጨት ላይ ይገኛል። የኅትመት ጥራታቸው እጅግ የላቀ እንዲሁም በሙሉ ቀለም የታተሙ በመሆናቸው፣ የማንበብን ፍላጎት ይቀሰቅሳሉ። ከዚህ በተጨማሪ የኅትመት ውበታቸው እምሮና ደምቆ መቅረቡ፣ እንባቢው የያዙትም ትምህርት ትክክል ነው የሚለውን፣ የተሳሳተ ግንዛቤ እንዲይዝ አድርገዋል። ይህ ደግሞ ድርጅቱ ለዘመናት ሲጠቀምበት የኖረው ስልት ነው። ከቅርብ ዓመታት ወዲህ እየተዘጋጁ ያሉት መጻሕፍት፣ በምን ያህል ቍጥር ተባዝተው እንደ ተሠራጩ በቍርጥ ማወቅ አልተቻለም። ከዚህ በፊት ግን በመጻሕፍቱ መግቢያ ላይ፣ በምን ያህል ቍጥር ታትሞ እንደ ተሠራጨ ይገልጽ ነበር።

ከዐሥር ዓመት ወዲህ በአማርኛ ቋንቋ የታተሙት መጻሕፍት ወደ 35 ይደርሳሉ (በጣት የሚቈጠሩ የቀድሞዎቹን ጽሑፎች ሳይጨምር)። እነርሱም የሚከተሉት ናቸው:— "ቅዱሳት መጻሕፍትን በየዕለቱ መርምር"፣ "መጽሐፍ ቅዱስ ምን ያስተምራል?"፣ "ምን ጊዜም ለይሖዋ ታማኝ ሁኑ"፣ "የምርምር መርጃ መሣሪያ ለይሖዋ ምስክሮች" (የ2015 ዕትም)፣ "ወደ ይሖዋ ተመለስ"፣ "ኢየሱስ—መንገድ እውነት፣ ሕይወት"፣ "የእምላክ መንግሥት እየገዛ ነው"፣ "የእምላክ ወዳጅ መሆን ትችላለህ"፣ "የምትወዱት ሰው ሲሞት"፣ "ልጆቻችሁን አስተምሩ"፣ "ደስተኛ ቤተሰብ ሊኖርህ ይችላል"፣ "የእምላክ መንግሥት ምንድን ነው?"፣ "ለይሖዋ ዘምሩ"፣ "በእምነታቸው ምሰሏቸው"፣ "መከራ የማይኖርበት ጊዜ ይመጣል?"፣ "የቤተሰብን ሕይወት አስደሳች ለማድረግ ቍልፉ ምንድን ነው?"፣ "ዓለምን እየተቈጣጠረ ያለው ማን ነው?"፣ "ስለ ወደ ፊቱ ጊዜ ምን ይሰማሃል?"፣ "ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ምን አመለካከት አለህ?"፣ "የሞቱ ሰዎች እንደ ገና በሕይወት መኖር ይችላሉ?"፣ "ወጣቶች—በሕይወታችሁ ምን ማድረግ አስባችኋል?"፣ "ከእምላክ ፍቅር አትውጡ"፣ "ወደ ይሖዋ ቅረብ"፣ "ከታላቁ አስተማሪ ተማር"፣ "ስለ እምላክ መንግሥት የተሟላ ምስክርነት መስጠት"፣ "በቲኦክራሲያዊ የአገልግሎት ትምህርት ቤት ከሚሰጠው ሥልጠና ተጠቀም"፣ "ትክክለኛው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ምንድን ነው?"፣ "መጽሐፍ ቅዱስ—የያዘው መልእክት ምንድን ነው?"፣ "እምላክን ስማ"፣ "እውነቱን ማወቅ ትፈልጋለህ?"፣ "ሕይወት የተገኘው በፍጥረት ነው?"፣ "የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪኮች መማሪያ መጽሐፍ"።

የአባላት ብዛት

በሥነ ጽሑፍ የሚታገዘው ሃይማኖት ያስውን ዕድገት ደግሞ አንመልከት። እንደ ጐርጐሮሳውያኑ የዘመን አቈጣጠር በ1997 ዓ.ም. በ232 አገሮች በተደረገው ቈጠራ ንቍ፣ "የይሖዋ ምስክር" ተሳታፊ አባላት ቍጥር 5,599,931 ሲሆን፣ ይህ ቍጥር በ1998 ዓ.ም. ወደ 6 ሚልዮን፣ በ2015 ዓ.ም. ደግሞ 8,220,105 አሻቅቦአል። በ2015 ዓ.ም. በተደረገው የ"መታሰቢያ አገልግሎት"[14] 19,862,783 ሰዎች ፕሮግራሙን ተካፍለዋል[15]። ይህ የሚያሳየን "የይሖዋ ምስክሮች" ከንቍ ተሳታፊ አባሎቻቸው ዕጥፍ በላይ በሆኑ ሰዎች ላይ፣ አዎንታዊ ተጽእኖ እንዳላቸው የሚያመለክት ነው። በ1997 ዓ.ም ይፋ የሆነ አንድ ጥናት፣ በዓለም ዙሪያ፣ አንድ ደቂቃ ከ45 ሴኮንድ ውስጥ፣ አንድ ሰው "የይሖዋ ምስክር" አባል እንደሚሆን ገልጾአል[16]። ብዛታቸው ከመጨመሩ አኳያ ዛሬ ድርጅቱን የሚቀሳቀስው ሰው ከዚህ ጊዜ በፈጠነ ጊዜ ውሰጥ ነው። በ2015 ዓ.ም በዓለማችን 118,016 "የይሖዋ ምስክሮች" ጉባኤዎች ይገኛሉ[17]።

አሜሪካዊው ዐቅብተ እምነት ዋልተር ማርቲን እንደሚለው 75% የሚሆነው "የይሖዋ ምስክር" በአንድ ወቅት የወንጌላውያን

[14] "የይሖዋ ምስክሮች" የጌታን ሞት የሚያስቡበት ቀን "የመታሰቢያ አገልግሎት"— *"Memorial Servicel"* ብለው ይጠሩታል። የ144 ሺህ አባል ናቸው የሚባሉት ኅብስቱንና ጽዋውን በመብላትና በመጠጣት ሲያከብሩ፣ ምድር ወራሽ የሆኑት "በጐች" ደግሞ፣ እነዚህ "ቅቡዓን" በማየት ያከብራሉ። ለበለጠ ማብራሪያ፣ አረዮሳውያን የሚለውን የጸሓፊውን መጽሐፍ ይመለከቷል።

[15] *1998 Year book of Jehovah's Witnesses, 31.*

[16] *Alan W. Gomes, Unmasking the Cults, 22.*

[17] *2016 Year Book of Jehovah's Witnesses, 176.* "የይሖዋ ምስክሮች" ስብሰባቸውን "ጉባኤ" ብለው ይጠሩታል።

አብያተ ክርስቲያናት አባልና አገልጋይ የነበረ ነው[18]። ይህ ማለት ባለፉት አንድ ምዕተ ዓመት፣ ከሰባት ሚሊዮን ሰው በላይ ከእኛ ወደ እነርሱ ሄዷል ማለት ነው። በኢትዮጵያ የተደረገ ሌላ ጥናት ደግሞ፣ በተመሳሳይ መልኩ 75% የሚሆነው "የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" አባል በአንድ ወቅት የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት አባል ነበር። ይህ ማለት፣ "የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" ሰዎች፣ በየዓመቱ ከ35 ሺህ ሰው በላይ ከእኛ ወደ እነርሱ የሚሄዱ ሰዎችን ያጠምቃሉ።

የዕድገት መጠን

በሥነ ጽሑፍ ፊታውራሪነት የሚተመው፣ "የይሖዋ ምስክሮች" የዕድገት ፍጥነት እጅግ አስደንጋጭ ነው። በ1965 ዓ.ም. 1.1 ሚልዮን የነበረው የንቍ ተሳታፊ አባላት ቍጥር በ1980 ዓ.ም.

[18] *Josh Mc Dowell and Don Stewart, Assisted by Kurt Van Gorden The Deceivers. Walter Martin, The Rise of the Cults (Zondervan, Grand Rapids, 1955).* እንደ *Pew Research Center* ጥናት፣ 63 በመቶ የሚሆኑት "የይሖዋ ምስክሮች"፣ ከዐሥራ ሁለተኛ ክፍል በላይ የተማሩ አይደሉም። እንዲያውም ጥናቱ በአሜሪካን አገር ከየትኛውም የሃይማኖት ክፍል ይልቅ በትምህርት ገፋ ብለው ያልሄዱ ሰዎች በብዛት የሚገኙበት የሃይማኖት ተቋም የመጠበቂያ ግንብ የመጽሐፍ ቅዱስና የትራክት ማኅበር እንደ ሆነ ይገልጻል። ለዚህ ዐቢይ ምክንያቱ ድርጅቱ ሃይማኖቱን ለማስፋፋት እንጂ፣ ሰዎች ኮሌጅ ሄደው እንዲማሩ ስለማያበረታታ ነው። ብዙ የይሖዋ ምስክሮች በድርጅቱ ያልተጻፉ ጽሑፎችን ማንበብ ሲጀምሩ፣ ሃይማኖቱን ጥለው እንደሚሄዱ ይታወቃል። ለበለጠ መረጃ የሚከተለውን ድረ ገጽ ይመለከቷል:—
http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/04/26/a-closer-look-at-jehovahs-witnesses-living-in-the-u-s/
http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/04/26/a-closer-look-at-jehovahs-witnesses-living-in-the-u-s/ft_16-04-26_jehovahswitnesses-1/
https://www.thegospelcoalition.org/article/9-things-you-should-know-about-jehovahs-witnesses/

ወደ 2.2 ሚልዮን፣ በ1992 ዓ.ም ወደ 4.4፤ በ2015 ደግሞ ወደ 8.2 ሚልዮን አሻቅቧል[19]:: በ1994 ዓ.ም. በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ በሶቭየት ኅብረት ብቻ 27,000 ሰዎችን አጥምቀዋል[20]:: በዓለም ዙሪያ በየዓመቱ 50 አዳዲስ ጉባኤዎች ይቋቋማሉ[21]:: የድርጅቱን ዓመታዊ እንቅስቃሴ ይፋ የሚያደርገው መጽሐፍ፣ 2016 ዓ.ም የድርጅቱ መሪዎች ራሳቸው በድርጅቱ ዕድገት ከፍተኛ መደነቅ ውሰጥ እንደ ገቡ ይገልጻል::

ሚስዮናዊ እንቅስቃሴ

"የይሖዋ ምስክሮች" በ1997 ዓ.ም. ብቻ የድርጅቱን ጽሑፍ ለማሠራጨት 1,179,735,841 ሰዓታትን ተጠቅመዋል[22]:: ይህን ቍጥር ለንቍ ተሳታፊ አባሎቻቸው ቍጥር ስናካፍለው፣ እያንዳንዱ አባል ለጽሑፍ ሥርጭቱ በዓመት ከ200 ሰዓታት በላይ መጠቀሙን እንገነዘባለን:: በ1997 ዓ.ም. የተከታዮቻቸውን ልጆች ቍጥር ጨምሮ 375,923 ሰዎችን አጥምቀዋል[23]:: በ2015 ዓ.ም. ደግሞ 260,273 ሰዎችን አጥምቀዋል[24]:: ይህ የሚያሳየን "የይሖዋ ምስክሮች" አንድን ሰው

[19] በየዓመቱ *Year Book of Jehovah's Witnesses* በሚል ስያሜ ድርጅቱ የሚያሳትማቸውን መጻሕፍት ይመለከቷል::
[20] *Christian Reasearch Institute, "Cult Growth Statistics," Citing the Watchtower (1 January 1993), 15, 26.*
[21] ዝኒ ከማሁ:: *The Watchtower Society Video, Jehovah's Witnesses: the Organization Behind the Name* (1990) ጠቅሶ እንደ ጻፈው::
[22] *1998 Yearbook of Jehovah's Witnesses, 31.*
[23] ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 31::
[24] *2016 Yearbook of Jehovah's Witnesses, 176.*

የድርጅቱ አባል ለማድረግ፣ በአማካይ 3,500 ሰዓት መጠቀማቸውን ነው[25]::

እንድ ንቍ፣ "የይሖዋ ምስክር" ተሳታፊ አባል በአማካይ በአንድ ወር 18 ሰዓትን ለጽሑፍ ሥርጭት ያውላል[26]:: በ1970 ዓ.ም. አንድ ንቍ አባል በዓመት ለመስክ አገልግሎት[27] 150 ሰዓትን ያውል የነበረ ሲሆን፣ ከ1992 ዓ.ም. በኋላ ግን ይህን ሰዓት በማሻሻል አንድ አባል በአማካይ በዓመት 236 ሰዓት በመስክ ምስክርነት ያሳልፋል[28]::

አንድ የምርምር መጽሔት በቅርቡ እንደ ገለጸው፣ አንድ "የይሖዋ ምስክር" በአማካይ አንድ የድግሪ ተማሪ ትምህርቱን ለመከታተል እንዲያነብ የሚጠበቅበትን ያህል እንደሚያነብ ገልጿል::

ንጽጽር

ንጽጽር የሚለው ፅንሰ አሳብ፣ ቢያንስ ሁለት ነገሮችን ማወዳደር ታሳቢ ያደረገ ነው:: ተነጻጸረ ስንል አንዱ ከሌላው ጋር ተወዳደረ፤ ተገናዘበ፤ ተመሳከረ ማለት ነው:: ከላይ እንደ ተመለከትነው፣ "የይሖዋ ምስክሮች" እመርታ ከላይ ያየነውን ይመስላል::

እንኳን በአጥቢያ ቤተ ክርስቲያን፣ በቤተ እምነት ደረጃ እንኳ የማተሚያ ቤት ያለው ቤተ ክርስቲያን የለም:: በብዙ ሚልዮን የሚቈጠር አባል ያላቸው ቤተ እምነቶች፣ እንኳን በማተሚያ ቤት

[25] *Robert M. Bowman, Jr. Jehovah's Withnesses. (Grand Rapids: Zon,1995),14.*
[26] ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 15::
[27] "የመስክ አገልግሎት" የሚባለው በየመንገድ ዳሩና በየቤቱ የመጠበቂያ ግንብ ወንጌልን መስበክ እንዲሁም ጽሑፎቹን ማሠራጨት ነው::
[28] ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 16::

ደረጃ ይቅርና በዘመናዊ መንገድ የተደራጀ የመለስተኛ ኅትመት ሥራ አይሠሩም። በተወሰነ መጠን ጭል ጭል የሚለውን የኅትመት ሥራ እንኳ፣ ቤተ እምነቶቹ የሚያሠሩት፣ በንግድ ማተሚያ ቤቶች ነው። በእነዚህ ማተሚያ ቤቶች ውስጥ ታትመው የሚወጡ አብዛኞቹ መጻሕፍት የኅትመት ጥራታቸው ብቻ ሳይሆን፣ የአርትዖት ሥራቸው እንኳ በወጉ የተሠራላቸው አይደሉም—በነገረ መለኮት ይዘታቸውም ሆነ በሥነ ጽሑፍ ቅርጻቸው እጅግ በሚያሳፍር መልክ የወረዱ ናቸው።

አንዳንድ ቤተ እምነቶች፣ እንደ መስቀል ወፍ በዓመት አንዴ ታትሞ የሚወጣ መጽሔት ቢኖራቸውም በሥርጭት፣ በኅትመት ጥራት፣ በጽሑፍ ወቅታዊነት፣ በአርትዖት ሥራ ወዘተ ብዙ ወደ ኋላ የቀሩ ስለሆናቸው ሥራቸው ይመስክራል።

ኅትመት በሌለበት ንባብ የለም። ንባብ በሌለበትም ዕውቀት የለም። ዕውቀት በሌለበት ደግሞ ብፍታ እንጂ እውነተኛ ዕድገት ሊኖር አይችልም። ለዚህም ነው በርካቶች፣ በከፍተኛ ቍጥር ወደ ስሕተት ትምህርት የሚኰርፉት። በኢትዮጵያ ብቻ እንኳ በየዓመቱ 35 ሺህ ሰዎች ከወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት በመፍለስ "የአንሊ ጂሰስን" ሃይማኖት ይቀላቀላሉ። ከላይ ለማየት እንደ ሞከርነው፣ በአሜሪካን አገር የተካሄደ ጥናት ደግሞ 75 ከመቶ የሚሆኑ "የይሖዋ ምስክሮች" በአንድ ወቅት የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት አባል የነበሩ መሆናቸው ችግሩ ዓለም ዐቀፋዊ ይዘትም እንዳለው የሚያሳይ ነው።

ችግሩን እንዴት መፍታት እንችላለን ለሚለው የተወሰኑ ነጥቦችን ጠቆም አድርጌ ልቋጭ:— (1) ቢያንስ ቤተ እምነቶች

የራሳቸው የሆነ የማተሚያ ቤት እንዲኖራቸው ቢደረግ፣ (2) አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናት በኅልማሶች፣ በወጣቶችና በሕፃናት የተደራጀ የሰንበት ትምህርት ቤት እንዲኖራቸው ማድረግ፣ (3) አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናት የራሳቸው የሆነ ቤተ መጻሕፍትን እንዲከፍቱ ማስቻል፣ (4) የመጻሕፍት ወር፣ የንባብ ሳምንት ወዘተ በማዘጋጀት ሕዝቡ የንባብ ፍላጎቱ እንዲያድግ ማስቻል፣ (5) ጥሩ ጥሩ መጻሕፍትን በሰንበት አምልኮና በትምህርት ክፍለ ጊዜዎች ላይ ማስተዋወቅ፣

(6) ጥሩ ጥሩ ጸሐፍያንን ዐቅም በፈቀደው ሁሉ ማበረታታት፣ (7) በየወሩ እንዲሁም ዓመታዊ ዐውደ ጥናቶችን በማዘጋጀት በተለያዩ ርእሶች ላይ ጥናታዊ ጽሑፎች እንዲቀርቡ ማድረግ፣ (8) የቤት ለቤት መጽሐፍ ቅዱስ ጥናቶችን አጠናክሮ መጀመር፣ (9) ለነገረ መለኮት ጥናት እጅግ ጠቃሚ ናቸው የሚባሉ ዋና ዋና መጻሕፍትን በየቋንቋው ተርጕሞ ማቅረብ፣ (10) የመጻፍ ፍላጎቱና ተሰጥኦ ያላቸውን ሰዎች፣ የልብ ወለድና የኢ-ልብ ወለድ አጻጻፍ ሥልጠና መስጠት፤ እንዲጽፉም ማበረታታት። (11) በየአጥቢያው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤቶችን መክፈት። አባላት ገብተው እንዲማሩ ማበረታታት። (12) የመጻሕፍት ክለብ በማዘጋጀት አባላት በክበብ እንዲታቀፉ ማድረግ። ጥሩ እንቅስቃሴ የሚያደርጉትንም መሸለም። (13) በየአጥቢያ ቤተ ክርስቲያኑ የዐቅብተ እምነት ክበቦችን በማቋቋም በደርዛዊ ነገረ መለኮት፣ በሙግት ጥበብ፣ በመናፍቃን አስተምህሮ ላይ ወዘተ ጕዳይ ላይ ፍላጎቱ ያላቸውን ሰዎች ማሠልጠን። (14) በቤተ እምነት እንዲሁም በአጥቢያ ቤተ ክርስቲያናት ደረጃ ልምዶችን መለዋወጥ። (15) የመጻሕፍት ግምገማ፣ የመጽሔት ግምገማ ማዘጋጀት። በተለያየ

ርእስ ላይ ዕውቀት ያላቸውን ነገር ግን የተለያየ አቋም ያላቸውን ሰዎች ማማከት።

ሊነበቡ የሚገባቸው መጻሕፍት

ከሌላው ጊዜ በተለየ መልኩ፣ በዋቢ መጻሕፍት ዝርዝር ውስጥ ያካተትኳቸሁ መሠረታዊውን የክርስትና ትምህርት ለመረዳት፣ የቤተ ክርስቲያንን ታሪክ ለማወቅ፣ ዕቅብተ እምነትን ለመተግበር እንዲሁም ለአእምሮ ብስለት ይጠቅማሉ ያልኳቸውን መጻሕፍት ነው። በዚህ መጽሐፍ በዋቢነት የተጠቀምሁባቸውን መጻሕፍት በተመለከተ ግን፣ በየገጹ ያሉትን የኅዳግ መዘክሮች ይመለከቷል።

፩. ደርዛዌ ነገረ መለኮት

ሀ. መሠረታውያን

Erickson, Millard J., Christian Theology, Grand Rapids: Baker, 2013.

Grudem, Wayne, Systematic Thoelogy: An Introduction to Biblical Doctrine. Grand Rapids: Zondervan, 1995.

Frame, John M. The Doctrine of the Knowledge of God: A Theology of Lordship. Phillipsburg, NJ: Presbyterian &Reformed, 1987.

McGrath, Alister E., Christian Thoelogy: An Introduction. Malden: Blackwell, 2016.

Poythress, Vern S. Symphonic Theology: The Validity of Multiple Perspectives in Theology. Grand Rapids: Zondervan Academic, 1987; Phillipsburg, NJ: P&R, 2001.

፪. ትምህርተ ክርስቶስ

Bauckham, Richard. *God Crucified: Monotheism and Christology in the New Testament.* Grand Rapids: Eerdmans, 1999.

Bock, Darrell L. *Blasphemy and Exaltation in Judaism: The Charge Against Jesus in Mark 14:53–65.* Grand Rapids: Baker, 2000.

Bowman, Robert M., and J. Ed Komoszewski. *Putting Jesus in His Place: The Case for the Deity of Christ.* Grand Rapids: Kregel, 2007.

Bray, Gerald. *Creeds, Councils and Christ: Did the Early Christians Misrepresent Jesus?* Rossshire, UK: Mentor, 2009.

Brown, Harold O. J. *Heresies: The Image of Christ in the Mirror of Heresy and Orthodoxy from the Apostles to the Present.* Peabody, MA: Hendrickson, 1998.

Evans, Craig A. *Fabricating Jesus: How Modern Scholars Distort the Gospels.* Downers Grove, IL: InterVarsity, 2006.

Fee, Gordon D. *Pauline Christology: An Exegetical-Theological Study.* Peabody, MA: Hendrickson, 2007.

Gathercole, Simon J. *The Preexistent Son: Recovering the Christologies of Matthew, Mark, and Luke.* Grand Rapids: Eerdmans, 2006.

Green, Joel B., and Max Turner, eds. *Jesus of Nazareth: Lord and Christ: Essays on the Historical Jesus and New Testament Christology.* Grand Rapids: Eerdmans; Carlisle: Paternoster, 1994.

Harris, Murray J. *Jesus as God: The New Testament Use of Theos in Reference to Jesus.* Grand Rapids: Baker, 1992.

-----------------. *3 Crucial Questions About Jesus. Grand Rapids:* Baker, 1994.

Hengel, Martin. *Studies in Early Christology.* Edinburgh: T & T Clark, 1995.

Hurtado, Larry W. *Lord Jesus Christ: Devotion to Jesus in Earliest Christianity.* Grand Rapids: Eerdmans, 2003.

Komoszewski, J. Ed, M. James Sawyer, and Daniel B. Wallace. *Reinventing Jesus: How Contemporary Skeptics Miss the Real Jesus and Mislead Popular Culture.* Grand Rapids: Kregel, 2006.

Longenecker, Richard N., ed. *Contours of Christology in the New Testament.* Grand Rapids: Eerdmans, 2005.

Piper, John. *Seeing and Savoring Jesus Christ.* Wheaton, IL: Crossway Books, 2004.

Rowdon, Harold H., ed. *Christ the Lord: Studies in Christology Presented to Donald Guthrie.* Leicester, UK; Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1982.

Witherington, Ben, III. *The Many Faces of the Christ: The Christologies of the New Testament and Beyond.* Companions to the New Testament. New York: Crossroad, 1998.

፫. ጸጋ ስጦታዎችና አጠቃቀማቸው

Carson, D. A. *Showing the Spirit: A Theological Exposition of 1 Corinthians, 12-14,* Grand Rapids, Mi.: Baker, 1987.

Deere, Jack *The Beginner's Guide to the Gift of Prophecy,* Bloomington, Minnesota: Chosen Books, 2001.

--------------. *Surprised by the Power of the Spirit: Discovering How God Speaks and Heals Today* Grand Rapids, MI.: Zondervan, 2010.

Grudem, Wayne *The Gift of Prophecy in the New Testament and Today,* Wheaton, Illinois: Crossway Books, 2000.

Keener, Craig S. *Spirit Hermeneutics: Reading Scripture in Light of Pentecost,* Grand Rapids, Eerdmans, 2016.

--------------. *Miracles: The Credibility of the New Testament Accounts* , (Vol I & II) Grand Rapids, Baker, 2011.

--------------. *Gift and Giver: The Holy Spirit for Today,* (Grand Rapids, MI.: Baker 2001).

፬. ታሪካዊ ነገረ መለኮት

Allison, Gregg. *Historical Theology: An Introduction to Christian Doctrine.* Grand Rapids: Zondervan, 2011.

McGrath, Alister. *Historical Theology: An Introduction to the History of Christian Thought.* Malden: Blackwell, 2012.

Olson, Roger E., *The Story of Christian Theology.* Downers Drove: IL.: IVP, 1999.

፭. ማጣቀሻ መጻሕፍት

Bauer, Ardnt, Gingrich, Danker, *A Greek-English Lexicon of the New Testament* (Chicago: University of Chicago Press, 1979).

Colin Brown, ed., *New International Dictionary of New Testament Theology* (Grand Rapids, MI.: Zondervan, 1986).

Gerhard Kittel, ed., *Theological Dictionary of the New Testament* (Grand Rapids, MI.: Eerdmans, 1964).

Louw and Nilda, *Greek-English Lexicon of the NT Based on Semantic Domains* (New York: United Bible Society, n.d.).

፮. ክርስቲያናዊ ዐቅብተ እምነት

ትምህርቴም ሆነ አገልግሎቴ ክርስቲያናዊ ዐቅበተ እምነት ከመሆኑ አንጻር፣ በዚህ የጥናት ዘርፍ ላይ ዘለግ ያለ ዝርዝር መስጠት እፈልጋለሁ። የጥናት ዘርፉ የተለያዩ ነባቤ ቃላት ያሉት ቢሆንም፣ ማንኛውም ክርስቲያን ቢያነበው ብዙ ይጠቀምባቸዋል የምላቸውን መጻሕፍት ብቻ ዘርዝሬአለሁ።

ሀ. የዐቅብተ እምነት መዝገበ ቃላትና መክፈቻ መጻሕፍት

Boa, Kenneth D., and Robert M. Bowman Jr. *Faith Has Its Reasons: An Integrative Approach to Defending Christianity.* Colorado Springs: NavPress, 2001.

Evans, C. Stephen. *Why Believe? Reason and Mystery as Pointers to God.* Grand Rapids: Eerdmans, 1996.

Carnell, Edward J. An Introduction to Christian Apologetics. Grand Rapids: Eerdmans, 1948.

Clark, David K. *Dialogical Apologetics: A Person-Centered Approach to Christian Defense.* Grand Rapids: Baker, 1993.

Cowan, Steven B., ed. *Five Views on Apologetics.* Grand Rapids: Zondervan, 2000.

Craig, William Lane. *Reasonable Faith: Christian Truth and Apologetics.* Rev. ed. Wheaton, Ill.: Crossway, 1994.

Craig, William Lane, and Chad Meister, eds. *God Is Great, God Is Good: Why Believing in God Is Reasonable and Responsible.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2009.
Dulles, Avery. *A History of Apologetics.* San Francisco: Ignatius, 2005.
Frame, John M. *Apologetics to the Glory of God: An Introduction.* Phillipsburg, N.J.: Presbyterian & Reformed, 1994.
Geisler, Norman. *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics.* Grand Rapids: Baker, 1999.
Keller, Timothy. *The Reason for God: Belief in an Age of Skepticism.* New York: Dutton/Penguin, 2008.
Kreeft, Peter. *Fundamentals of the Faith: Essays in Christian Apologetics.* San Francisco: Ignatius, 1988.
Kreeft, Peter, and Ronald Tacelli. *Handbook of Christian Apologetics.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1994.
Lewis, C. S. *Mere Christianity.* New York: Macmillan, 1943.
Little, Paul. *Know Why You Believe.* 5th ed. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2008.
McGrath, Alister E. *Intellectuals Don't Need God and Other Modern Myths: Building Bridges to Faith Through Apologetics.* Grand Rapids: Zondervan, 1993.
Meister, Chad. *Building Belief: Constructing Faith from the Ground Up.* Grand Rapids: Baker, 2006.
Moreland, J. P. *Scaling the Secular City: A Defense of Christianity.* Grand Rapids: Baker, 1987.
Moreland, J. P., and William Lane Craig. *Philosophical Foundations for a Christian Worldview.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2003.
Murray, Michael, ed. *Reason for the Hope Within.* Grand Rapids: Eerdmans, 1999.
Sire, James W. *A Little Primer on Humble Apologetics.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2006.
Sire, James. *Why Should Anyone Believe Anything at All?* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1994.
Sproul, R. C. *Defending Your Faith: An Introduction to Apologetics.* Wheaton, Ill.: Crossway, 2003.
Strobel, Lee. The Case for Faith. Grand Rapids: Zondervan, 2000.
Taylor, James E. Introducing Apologetics: Cultivating Christian Commitment. Grand Rapids: Baker Academic, 2006.

ለ. ድኅረ ዘመናዊነት፣ አንጻራዊነት እንዲሁም የሃይማኖት ሥነ ዕውቀት

Allen, Diogenes. *Christian Belief in a Postmodern World: The Full Wealth of Conviction.* Louisville: Westminster John Knox, 1989.
Alston, William P. *Perceiving God: The Epistemology of Religious Experience.* Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1991.
Beckwith, Francis, and Gregory Koukl. *Relativism: Feet Planted Firmly in Mid-Air.* Grand Rapids: Baker, 1998.
Boghossian, Paul. Fear of Knowledge: Against Relativism and Constructivism. Oxford: Oxford University Press, 2007.
Mavrodes, George. *Belief in God: A Study in the Epistemology of Religion.* New York: Random House, 1970.
Morris, Thomas, ed. *God and the Philosophers: The Reconciliation of Faith and Reason.* Oxford: Oxford University Press, 1994.
Moser, Paul K. *The Elusive God: Reorienting Religious Epistemology.* Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
Plantinga, Alvin. *God and Other Minds.* Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1967.
---------------. *Warranted Christian Belief.* Oxford: Oxford University Press, 2000.
Swinburne, Richard. *Faith and Reason.* Oxford: Oxford University Press, 1981.
Wolterstorff, Nicholas. *Reason Within the Bounds of Religion.* 2nd ed. Grand Rapids: Eerdmans, 1984.

ሐ. ህልዎተ እግዚአብሔር

Collins, Francis S. *The Language of God: A Scientist Presents Evidence for Belief.* New York: Free Press, 2007.
Copan, Paul, and Paul K. Moser, eds. *The Rationality of Theism.* New York: Routledge, 2003.
Craig, William Lane. *Cosmological Argument.* New York: Harper & Row, 1979. Reprint, Eugene, Ore.: Wipf & Stock, 2001.
Davis, Stephen T. *God, Reason, and Theistic Proofs.* Grand Rapids: Eerdmans, 1997.
Dembski, William A. *The Design Inference: Eliminating Chance Through Small Probabilities.* Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
Evans, C. Stephen. *Kierkegaard's Ethic of Love: Divine Commands and Moral Obligations.* Oxford: Oxford University Press, 2004.
Mitchell, Basil. *The Justification of Religious Belief.* Oxford: Oxford University Press, 1981.
O'Connor, Timothy. *Theism and Ultimate Explanation: The Necessary Shape of Contingency.* Malden, Mass.: Blackwell, 2008.
Rea, Michael C. *World Without Design: The Ontological Consequence of Naturalism.* New York: Oxford University Press, 2002.
Swinburne, Richard. *The Existence of God.* Oxford: Clarendon, 1979.

መ. የእኩይ ጣጣ

Adams, Marilyn McCord. *Horrendous Evils and the Goodness of God.* Cornell Studies in the Philosophy of Religion. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 2000.
Boyd, Gregory A. *Is God to Blame? Beyond Pat Answers to the Problem of Suffering.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2003.
---------------. *Satan and the Problem of Evil: Constructing a Trinitarian Warfare Theodicy.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2001.
Carson, D. A. *How Long, O Lord? Reflections on Evil and Suffering.* Grand Rapids: Baker, 1990.
Feinberg, John. *The Many Faces of Evil: Theological Systems and the Problem of Evil.* 1st ed. Grand Rapids: Zondervan, 1994.
Kreeft, Peter. Making Sense Out of Suffering. Ann Arbor, Mich.: Servant, 1986.
Peterson, Michael. *Evil and the Christian God.* Grand Rapids: Baker, 1982.
Plantinga, Alvin. *God, Freedom, and Evil.* New York: Harper and Row, 1974. Reprint, Grand Rapids: Eerdmans, 1977.
Reichenbach, Bruce. *Evil and a Good God.* New York: Fordham University Press, 1982.

Swinburne, Richard. *Providence and the Problem of Evil.* Oxford: Oxford University Press, 1998.

Van Inwagen, Peter. *The Problem of Evil.* Oxford: Oxford University Press, 2008.

Yancey, Philip. *Disappointment with God: Three Questions No One Asks Aloud.* Grand Rapids: Zondervan, 1988.

ሠ. የቅዱሳት መጻሕፍት ተኣማኒነት

Barnett, Paul. Jesus and the Logic of History. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1997.

Blomberg, Craig. *The Historical Reliability of John's Gospel.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2002.

----------. *The Historical Reliability of the Gospels.* 2nd ed. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2008.

------------. *Jesus and the Gospels: An Introduction and Survey.* 2nd ed. Nashville: Broadman & Holman, 2009.

Bruce, F. F. *The New Testament Documents: Are They Reliable?* Rev. ed. Leicester, U.K.: Inter-Varsity Press, 1960.

Copan, Paul. *Is God a Moral Monster? Making Sense of the Old Testament.* Grand Rapids: Baker, 2011.

Craig, William Lane. *The Son Rises: The Historical Evidence for the Resurrection of Jesus.* Eugene, Ore.: Wipf & Stock, 2001.

Davis, Stephen T. *Risen Indeed: Making Sense of the Resurrection.* Grand Rapids: Eerdmans, 1993.

Habermas, Gary R. *The Historical Jesus: Ancient Evidence for the Life of Christ.* Grand Rapids: Baker, 1980.

---------------. *The Resurrection of Jesus: An Apologetic.* Grand Rapids: Baker, 1980.

Wilkins, Michael J., and J. P. Moreland. *Jesus Under Fire: Modern Scholarship Reinvents the Historical Jesus.* Grand Rapids: Zondervan, 1995.

Wright, N. T. *The Challenge of Jesus: Rediscovering Who Jesus Was and Is.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1999.

--------------------. *Jesus and the Victory of God.* Vol. 2 of Christian Origins and the Question of God. Minneapolis: Fortress, 1996.

ረ. ከሌሎች ሃይማኖቶች የሚሰነዘሩ ትችቶችን ለመከላከል

Chapman, Colin. *Cross and Crescent: Responding to the Challenge of Islam.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2003.

Clark, David, and Norman Geisler. *Apologetics in the New Age.* Grand Rapids: Baker, 1990.

Corduan, Winfried. *Neighboring Faiths: A Christian Introduction to World Religions.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1998.

George, Timothy. *Is the Father of Jesus the God of Muhammad?* Grand Rapids: Zondervan, 2002.

Sire, James. *The Universe Next Door.* 4th ed. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2004.

Zacharias, Ravi. *Jesus Among Other Gods.* Nashville: Thomas Nelson, 2000.

ሰ. ሃይማኖትና ሳይንስ፣ ሃይማኖትና ፍልስፍና

Abraham, William J. *Crossing the Threshold of Divine Revelation.* Grand Rapids: Eerdmans, 2006.

Bauckham, Richard. *Jesus and the God of Israel.* Grand Rapids: Eerdmans, 2008.

Beckwith, Francis J. *David Hume's Argument Against Miracles: A Critical Analysis.* Lanham, Md.: University Press of America, 1989.

Brown, Colin. *Miracles and the Critical Mind.* Grand Rapids: Eerdmans, 1984.

Copan, Paul, and William Lane Craig. *Creation Out of Nothing: A Biblical, Philosophical, and Scientific Exploration.* Grand Rapids: Baker Academic, 2004.

Geivett, Douglas, and Gary Habermas, eds. *In Defense of Miracles.* Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1997.

Habermas, Gary R., and Michael R. Licona. *The Case for the Resurrection of Jesus.* Grand Rapids: Kregel, 2004.

Licona, Michael. *The Resurrection of Jesus: A New Historiographical Approach.* Downers, Grove, Ill.: IVP Academic, 2010.

Ratzsch, Del. *Nature, Design, and Science: The Status of Design in Natural Science.* SUNY Series in Philosophy and Biology. Albany, N.Y.: SUNY Press, 2001.

----------. *Science and Its Limits: The Natural Sciences in Christian Perspective.* 2nd ed. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2000.

Wierenga, Edward. *The Nature of God,* Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1989.

ሸ. በእምነት እንቅስቃሴ አስተምህሮ ላይ ሒስ የሚሰነዝሩ መጻሕፍት

በአሁኑ ጊዜ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በስፋት የሚታየው የዚህ አስተምህሮ ችግር ነው። እነዚህ መጻሕፍት በዚህ ረገድ ትልቅ ጥቅም ያላቸው ይመስለኛል።

Barron, Bruce. *The Health and Wealth Gospel.* Downers Grove, Ill.: Inter Varsity Press, 1987.

Bawman, Robert M. Jr, *The Word Faith Controversy: Understanding the Health and Wealth Gospel.* Grand Rapid: Baker, 2001.

Farach, Charles, Jr. *From the Pinnacle of the Temple: Faith vs Presumption.* Plain Field, N. J: Logos International, 1979.

Fee, Gordon D. *The Disease of the Health and Wealtn Gospel.* Costa Mesa, Calif The World for Today, 1979.

Hanegraff, Hank. *Christianity in Crisis.* Eugene, Ore.: Harvest House, 1993.

__________ *Counterfeit Revival.* Dallas word, 1997.

Horton, Michael, ed. *The Agony of Deceit.* Moody, 1990.

Hunt, Dave, and T.A. Macmahon. *The Seduction of Christianity.* Harvest House, 1985.

MacArthur, John. *Charismatic Chaos.* Grand Rapids, MI.: zondervan,1992.

McConnell, D.R. *A Different Gospel: A Historical and Biblical Analysis of the Modern Faith Movement.* Peabody, Mass.: Hendrickson Publisher, 1995.

Moo, Douglas, gen ed. *The Gospel and Contemporary Perspectives: Viewpoints from Trinity Journal* Biblical Forum services 2. Grand Rapids: Kregel 1991.

፯. በጸሐፊው የተዘጋጁ ሌሎች መጻሕፍት

የትምህርተ ሥላሴ መሠረታውያን፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ፣ ታሪካዊና ምክንዮአዊ ትንታኔ፤ አትላንታ ጆርጂያ፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2015.

አርዮሳውያን የይሖዋ ምስክሮች አስተምህሮ በቃለ እግዚአብሔር ሲመዘን አትላንታ ጆርጂያ፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2016.

ሰባልዮሳውያን የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ በቃለ እግዚአብሔር ሲመዘን፤ ቅጽ 1 ትምህርተ እግዚአብሔር፤ አትላንታ ጆርጂያ፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2016.

ሰባልዮሳውያን የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ በቃለ እግዚአብሔር ሲመዘን ቅጽ 2 ትምህርተ ድኅነት፤ አትላንታ ጆርጂያ፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2016.

ውርሻን ሕጋዊ ያደረግነው ለምንድን ነው? አትላንታ ጆርጂያ፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2016.

"...በሥጋ ትንሣኤ አምናለሁ..." የአስተምህሮተ ትንሣኤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ፣ ታሪካዊና ፍልስፍናዊ ትንታኔ፤ ግራንድ ራፒድስ ሚሺገን፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2014.

ትንሣኤ ሙታን የአካል ወይስ የመንፈስ፤ አትላንታ ጆርጂያ፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2016.

ከምኒልክ አስፋውና ከዶክተር ተስፋዬ ሮበሌ፤ *የእምነት ወይስ የክህደት እንቅስቃሴ፤* አትላንታ ጆርጂያ፤ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር፤ 2016.

ማስታወቂያ

ይህን መጽሐፍ እንዲሁም የጸሓፊውን ሌሎች መጻሕፍት ማግኘት ከፈለጉ፣ በሚከተለው ቍጥር በመደወል ማዘዝ ይችላሉ፦

አሜሪካን አገር
+16166174746

አዲስ አበባ፤ ኢትዮጵያ
+251911657058

የቤተ ክርስቲያን መሪዎችና ምሁራን፣
ስለዚህ መጽሐፍ ምን ይላሉ?

"...በዚህ ጉዳይ ላይ እስካሁን ተጽፈው ካነበብኳቸው መጻሕፍት መካከል ጥልቀት ያለውና ዕውቀት ያገኘሁበት መጽሐፍ ይህ ነው..."

ንጉሤ ተፈራ (ዶክተር)
ከሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን

* * * * * *

"በብሉይም ሆነ በሐዲስ ኪዳን፣ ሐሰተኛ ነቢያት እንደ ነበሩ፣ እውነተኞቹም በጽኑ እንደተፋለሟቸው ቅዱስ መጽሐፍ...ይነግረናል...ተስፋዬም ከዚህ የተለየ ዐላማ የለውም። እኛም ወደዚህ መስመር እንድንዘልቅ አባቶች በቀደዱት ትልም ላይ እንድንጓዝ ይጠራናል።"

ጻድቁ አብዶ (መጋቢ)
የወቅቱ የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት ፕሬዚደንት

* * * * * *

"ወንድማችን ዶክተር ተስፋዬ ሮበሌ...ወንጌላዊውን ክርስትና እየሞገተ ላለው እንግዳ ልምምድና ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ያፈነገጠ ትምህርት በማረም፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አቋም እንድንይዝ ተማጽኖ በማቅረብ፣ በምርምር የተደገፈ...መጽሐፍ አቅርቦልናል..."

ኀይሉ ቸርነት (መጋቢ)
የኢትዮጵያ ክርስቲያኖች ኅብረት ቤተ ክርስቲያን በሎስ አንጀለስ—መጋቢ
የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት በሰሜን አሜሪካ የቦርድ ፕሬዚደንት

* * * * * *

"...ወንድማችን ዶክተር ተስፋዬ ሮበሌ በዚህ መጽሐፉ የሚነግረን (የሚሞግተን)፣ 'ለእምነታችሁ ልትጋደሉ ይገባችኋል፤ ይህ የእውነተኛ ክርስቲያን መገለጫ አንዱ ገጽታ ነውና' የሚለውን ነው። እስቲ ይህን መጽሐፍ አንብበን ከያለንበት፣ ምናልባትም ከተኛንበት እንንቃ!"

ቴዎድሮስ በየነ
የመሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ፕሬዚደንት

$20.00 U.S.
ISBN 978-1-4951-6107-0
51600>
9 781495 161070

ተስፋ
TESFA
አሳታሚ፡ ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር
PUBLISHER: THE EVANGELICAL SOCIETY FOR APOLOGETICS [TESFA]